

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2014

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:11

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2014

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:11

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisningsministeriet

Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto /

Ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen

PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, Valtioneuvoston hallintoyksikkö

Kansikuva / Omslagsbild: rodeo.fi

ISBN 978-952-263-396-5 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja / Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2016:11

Sisältö

Lukijalle	5
Luettelo taulukoista ja kuvioista	6
1 Veikkausvoittovarot	9
2 Valtion liikuntamäärärahat	11
2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2004–2013	12
2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013	14
2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2014	16
3 Kuntien liikuntatoimi	19
3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset	19
3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	21
3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	22
4 Liikuntapaikkarakentaminen	25
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	26
4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	28
5 Liikunnan koulutuskeskukset	30
5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	30
5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	32
5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset	34
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	35
5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	37
5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta	40
6 Liikunnan kansalaistoiminta	42
6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	43
6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2014	50
6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2014	60
6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2014	60
7 Liikuntatiede	62
7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	63
7.2 Liikuntalääketieteen keskukset	65
7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	66
7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen	66

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	68
8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	68
8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa	69
8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille	69
8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	69
9 Huippu-urheilu	71
9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	73
10 Antidopingtoiminta	75
10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan	76
10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	78
11 Terveyttä edistävä liikunta	79
12 Lasten ja nuorten liikunta	83
13 Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävät hankkeet: Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	84
14 Erityisliikunta	86
15 Valtion liikuntaneuvosto	89
Lähteet	90

Lukijalle

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2014- julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2014.

Liikuntatoimen määrärahat valtion talousarviossa ovat pääosin kehyksen ulkopuolisia veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroja. Näistä osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille ja lajiliitoille, seuratoiminnan kehittämiseen, lasten ja nuorten liikuntaan, terveyttä edistävään liikuntaan, huippu-urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan ja liikunnan eettiseen toimintaan, sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Koska opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa avustuksina veikkausvoittovarojen tuottoa, talouden yleinen tilanne ei samassa määrin heijastu liikuntatoiminnan rahoitukseen kuin esimerkiksi kuntatason liikuntatoiminnassa.

Julkaisussa pyritään tiettyyn jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Vuosittaisia muutoksia tehdään sen mukaan, miten valtion talousarviossa on liikuntatoiminnan tavoitteita uudelleen määritetty tai käsitteitä muutettu. Tässä julkaisussa on pientä hienosäätöä esimerkiksi otsikoissa.

Huomioitavaa on, että tilastokirja kuvaa vuoden 2014 toimintaa, jolloin asioita peilataan myös silloiseen voimassa olleeseen liikuntalakiin (1054/1998) ja liikunta-asetukseen (1055/1998). Uusi liikuntalaki astui voimaan 1.5.2015 ja sen vaikutuksia on arvioitavissa vasta seuraavassa tilastokirjassa.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2015 suorittanut Piia-Liisa Lehtimäki. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 10.1.2016

johtaja Harri Syväsalmi ylitarkastaja Sari Virta

Luettelo taulukoista ja kuvioista

1 Veikkausvoittovarot

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2005–2014 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2005–2014.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2005–2014 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2014.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2014.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2015.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2015.

3 Kuntien liikuntatoimi

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2014.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1000€), indeksikorjaamaton.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1000€), indeksikorjaamaton.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2005–2014 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2014.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 6. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Kuvio 7. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2014.

Kuvio 8. Aluehallintovirastojen myöntämien liikuntapaikkojen perustamishankeavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2014.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2013–2014 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2013–2014.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatypit vuosina 2005–2014 (lkm).

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2014.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2014.

Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2005–2014. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 10. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2014.

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 24. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 11. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloin vuonna 2014.

Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2014.

Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2014.

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2014.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2014.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU/Valo:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2012–2014, indeksikorjaamaton.

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2014.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2005–2014 (lkm).

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2014 (€).

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2014.

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2014.

Taulukko 50. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuonna 2014.

7 Liikuntatiede

Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnetty valtionavustukset vuonna 2014.

Taulukko 51. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2011–2014.

Taulukko 52. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2011–2014.

Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2005–2014.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 53. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2010–2014.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Taulukko 54. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

9 Huippu-urheilu

Taulukko 55. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 22. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2014.

10 Antidopingtoiminta

Taulukko 56. Antidopingtoimintaan myönnetty määrärahat vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2014.

Taulukko 58. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2014.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2005–2014. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

11 Terveystä ja hyvinvointia edistävä liikunta

Kuvio 25. Terveystä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnetty määrärahat vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 59. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2012–2014, indeksikorjaamaton.

12 Lasten ja nuorten liikunta

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty avustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Taulukko 60. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2012–2014, indeksikorjaamaton.

14 Erityisliikunta

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 61. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2008–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

15 Valtion liikuntaneuvosto

1 Veikkausvoittovarot

Merkittävä osa suomalaisen kulttuurin tuesta rahoitetaan Veikkauksen tuotoista kertyvillä veikkausvoittovaroilla, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tieteelle, taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2014 ministeriö jakoi veikkausvoittovaroja yhteensä 540,8 miljoonaa euroa.

Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuosikymmenten kuluessa veikkausvoittovarojen jakosuhteissa on ollut erilaisia jako-osuuksia liikunnan osuuden vaihdellessa 21–60 prosentin välillä. Vuonna 2002 voimaan tullut arpajaislaki (1047/2001) sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain säätämisen yhteydessä eduskunta säati myös lain raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001). Tämän niin kutsutun jakosuhdelain mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipelien sekä raha-arpajaisten tuotot käytetään urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Näiden prosenttiosuuksien noudattamiseen on siirrytty asteittain vuodesta 2003 alkaen.

Vuonna 2014 liikunnan osuus veikkausvoittovaroista oli 27,3 prosenttia, taiteen 43,8 prosenttia,

tieteen 19,1 prosenttia ja nuorisotyön 9,8 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2005–2014 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1 ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys kuviossa 1.

Veikkausvoittovaroista rahoitettiin vuosina 1996–2009 myös kunnallista kirjastotoimea, jonka valtionosuus oli aikaisemmin rahoitettu suoraan yleisistä budjettivaroista. Vuonna 2009 kirjastojen osuus veikkausvoittovaroista oli 3,8 prosenttia. Jakosuhdelain (1054/2001) mukaan veikkausvoittovaroja ei kuitenkaan enää vuoden 2009 jälkeen ole käytetty kunnallisen kirjastotoimen tukemiseen. Vuosina 2003–2009 noudatettiin siirtymäaikaa, jonka aikana kirjastojen osuus vähitellen pieneni laissa erikseen määriteltyjen vuosittaisten prosenttiosuuksien mukaisesti.

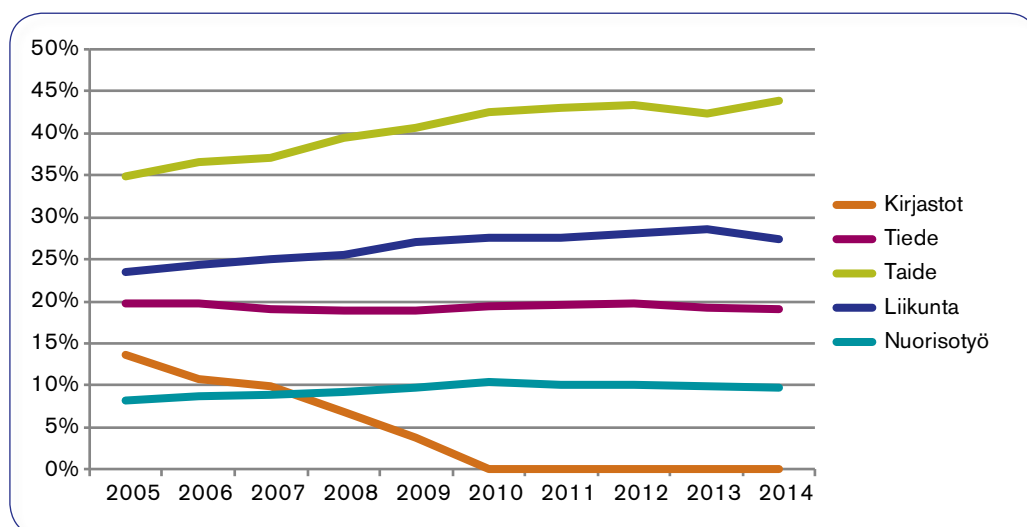
Veikkausvoittovaroista edunsaajille jaettavat osuudet ovat kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana 48,5 miljoonalla eurolla. Tämä tarkoittaa liikunnan osalta 8,5 prosentin kasvua määrärahoissa. Myös muiden edunsaajien osuudet ovat kasvaneet: Taiteen osuus on kasvanut 13,3 prosenttia, tieteen osuus 7,7 prosenttia ja nuorisotyön osuus 3,5 prosenttia. Taiteen osuus vuoden 2014 veikkausvoittovaroista oli edellisten vuosien tapaan suurin, yhteensä 237,1 miljoonaa euroa.

Sisäministeriö asetti lokakuussa 2015 hankkeen rahapeliyhteisöjen Veikkaus Oy:n, Fintoto Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen rahapelitoimintojen yhdistämiseksi. Hankkeen toimintakausi päättyy vuoden 2016 lopussa. Tavoitteena on, että uusi rahapeliyhtiö aloittaa toimintansa vuoden 2017 alusta.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2005–2014 (milj. €, indeksikorjaamaton).

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2005	51,9	75,7	133,4	89,9	31,6	382,6
2006	43,4	79,5	147,0	97,8	35,2	402,8
2007	40,0	76,6	148,8	100,1	36,0	401,5
2008	28,2	77,0	161,0	104,0	37,4	407,6
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3
2013	0,0	102,2	224,8	152,4	52,6	532,0
2014	0,0	103,2	237,1	147,4	53,1	540,8

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuskien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2005–2014.

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus.

Veikkausvoittovarot. Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/veikkausvoittovarot/?lang=fi.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaispeliin voittovaroista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkausvoittovarot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus veikkausvoittovaroilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista, eli ns. yleiskatteisista budjettivaroista katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksia. Vuonna 2014 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä 187,6 miljoonaa euroa, joista pääosan muodostivat veikkausvoittovarot. Määrärahoista 110 000 euroa katettiin budjettivaroilla.

Vuoden 2014 lisätalousarvioon sisältyi 40 miljoonaa euroa Olympiastadionin perusparannushankkeesta aiheutuviin kuluihin. Vuonna 2013 hankkeeseen osoitettiin 6,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2012 toisessa lisätalousarviossa 5,9 miljoonaa euroa.

Lisämäärärahoja on osoitettu liikunnalle myös vuonna 2010, jolloin eduskunta osoitti liikuntamäärärahoihin 7,5 miljoonan euron lisäyksen, ja vuonna 2009, jolloin lisätalousarviossa työllisyyttä elvyttäviin ja ylläpitäviin liikuntapaikkarakentamisen hankkeisiin osoitettiin 8,3 miljoonaa euroa.

Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista vaihtelee huomattavasti. Vuosina 2009–2011 budjettivarojen osuus laski tasaisesti vuoden 2009 2,6 prosentista vuoden 2011 0,4 prosenttiin. Vuonna 2012 budjettivarojen osuus kuitenkin nousi selvästi osuuden ollessa 1,9 prosenttia. Vuosina 2013 ja 2014 osuus pieneni alle 0,1 prosenttiin. Euro-

määräisesti vuosien 2012–2014 budjettivarojen osuuden lasku tarkoitti 2,7 miljoonan euron vähennystä. Korkeimmillaan budjettivarojen osuus liikunnan määrärahoista on ollut 3,3 prosenttia vuonna 2005. Muutokset budjettivarojen määrässä johtuvat osittain valtion talousarvioissa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja veikkausvoittovaroilla katettavaksi.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2005–2014 ja taulukossa 3 liikuntamäärärahoihin osoitetut budjettivarat vuosina 2005–2014.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstiedoissa huomioidaan talousarvion määrärahojen lisäksi mahdolliset lisätalousarvioissa myönnettyt määrärahat. Vuosien 2005–2014 määrärahat on muutettu vuoden 2014 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2000=100 mukaan. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalikasvun. Valtion liikuntamäärärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2005–2014 esitetään kuviossa 2.

Valtion indeksikorjatut liikuntamäärärahat ovat kasvaneet vuosina 2005–2014 lähes 70 miljoonaa euroa. Merkittävin määrärahojen kasvu ajoittuu vuoteen 2014, jolloin määrärahat kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna indeksikorjattuina reilu 35 miljoonaa euroa. Määrärahan kasvu selittyy Olympiastadionin perusparannukseen myönnettyllä lisätalousarviolla. Toi-

nen merkittävä kasvu ajoittuu vuoteen 2009, jolloin määrärahat kasvoivat edellisvuoteen verrattuna noin 20 miljoonaa euroa. Lähes puolet tästä määrärahan kasvusta selittyy lisätalousarviossa osoitetuilla määrärahoilla.

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2005–2014

Kuviossa 3 ja taulukossa 4 esitetään valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen sekä kehitys vuosina 2005–2014. Esitetyt luvut on indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2000=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia ker-

toimiaan riippuen, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä käytetään apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2000=100 hintakehityksen kuvaamiseksi.

Kuntien liikuntatoiminnan lukuihin sisältyvät veikkausvoittovaroista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia, kuten kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjä määrärahoja, käsitellään tarkemmin luvussa 3.

Liikuntapaikkarakentamisen lukuihin sisältyvät avustukset liikuntapaikkarakentamiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

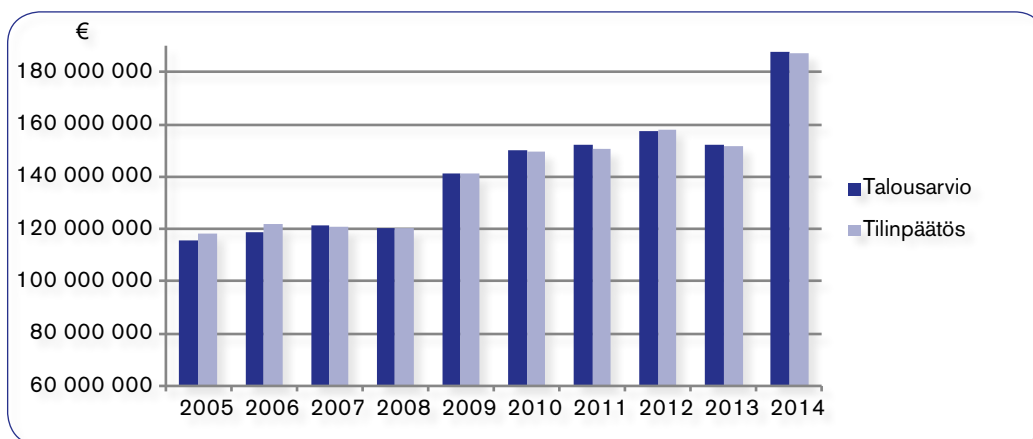
Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2005	91 291 000	93 007 237	118 016 915
2006	96 385 000	99 062 492	122 132 972
2007	101 550 000	101 441 297	121 024 876
2008	106 818 000	106 703 530	120 306 194
2009	127 746 000	127 631 087	141 101 135
2010	137 861 000	137 670 192	149 734 075
2011	143 883 000	142 501 238	150 661 652
2012	153 194 000	153 611 979	157 778 090
2013	152 397 000	151 721 935	153 593 761
2014	187 558 000	187 402 344	187 402 344

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, valtion talousarvioesitykset

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus liikuntamäärärahoista
2005	3 067 000	3 891 717	3,3 %
2006	1 308 000	1 612 618	1,3 %
2007	1 342 000	1 601 078	1,3 %
2008	2 753 000	3 103 955	2,6 %
2009	3 331 000	3 682 550	2,6 %
2010	1 840 000	2 001 237	1,3 %
2011	597 000	631 188	0,4 %
2012	2 752 000	2 826 637	1,9 %
2013	109 000	110 345	0,07 %
2014	110 000	110 000	0,06 %

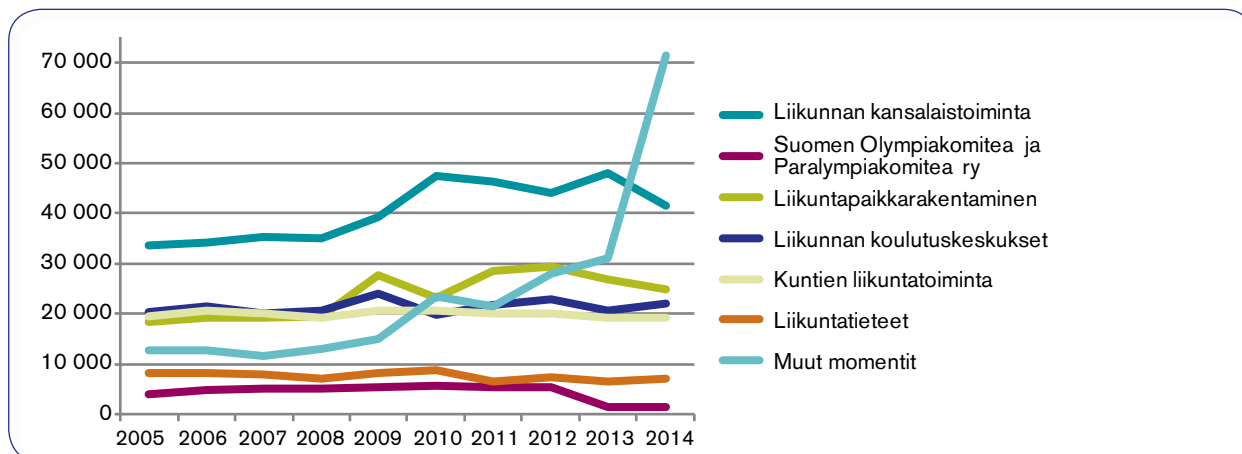
Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Näistä määrärahoista myönnetään avustuksia liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin, eli uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen sekä liikuntarakentamista edistävään tutkimustoimintaan. Liikuntapaikkarakentamisen määrärahoja käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta kuvioon 3 ja taulukkoon 4 on eritelty veikkausvoittovaroista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittä-

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2005–2014 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Määrärahojen jakautuminen	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liikunnan kansalaistoiminta	33 730	34 283	35 467	34 963	39 307	47 348	46 216	44 218	48 005	41 440
Suomen Olympiakomitea ja Paralympiakomitea ry	4 113	4 907	5 122	5 006	5 439	5 615	5 466	5 310	1 387	1 370
Liikuntapaikkarakentaminen	18 402	19 182	19 194	19 401	27 795	23 267	28 639	29 489	27 001	24 800
Liikunnan koulutuskeskukset	20 469	21 414	20 129	20 522	24 142	19 791	21 828	22 835	20 780	22 110
valtionosuus toimintaan	14 604	15 275	15 001	14 171	14 206	14 047	17 498	15 818	18 126	18 600
rakentamisavustukset	2 354	3 644	2 674	2 571	5 535	3 023	2 906	3 265	1 531	2 400
kehittämisavustukset	1 142	882	853	676	719	698	687	822	911	963
opintotietelivaltionosuus budjettivaroista						22	106	105	101	117
Kuntien liikuntatoiminta	19 585	20 604	20 010	19 163	20 778	20 540	20 061	20 029	19 383	19 200
Liikuntatieteet	8 369	8 112	8 040	7 134	8 278	8 740	6 487	7 344	6 534	7 130
Muut momentit	12 735	12 763	11 658	13 145	14 939	23 562	21 376	27 903	31 121	71 508
Yhteensä	117 403	121 264	119 620	119 334	140 678	148 864	150 074	157 127	154 211	187 558

tämisavustukset sekä opintoseteliavustukset. Lisäksi taulukossa esitetään yleisistä budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjä määrärahoja käsitellään luvussa 5.

Liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä seuratoiminnan kehittämisavustukset. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja muutaman hankkeen erityisavustuksia. Suomen Olympiakomitea ry:n sekä Suomen Paralympiakomitea ry:n yleisavustukset on esitetty kuviossa 3 ja taulukossa 4 omana kohtanaan, eivätkä siis sisälly liikunnan kansalaistoiminnan osuuteen. Liikunnan kansalaistoimintaan osoitettuja määrärahoja käsitellään luvussa 6.

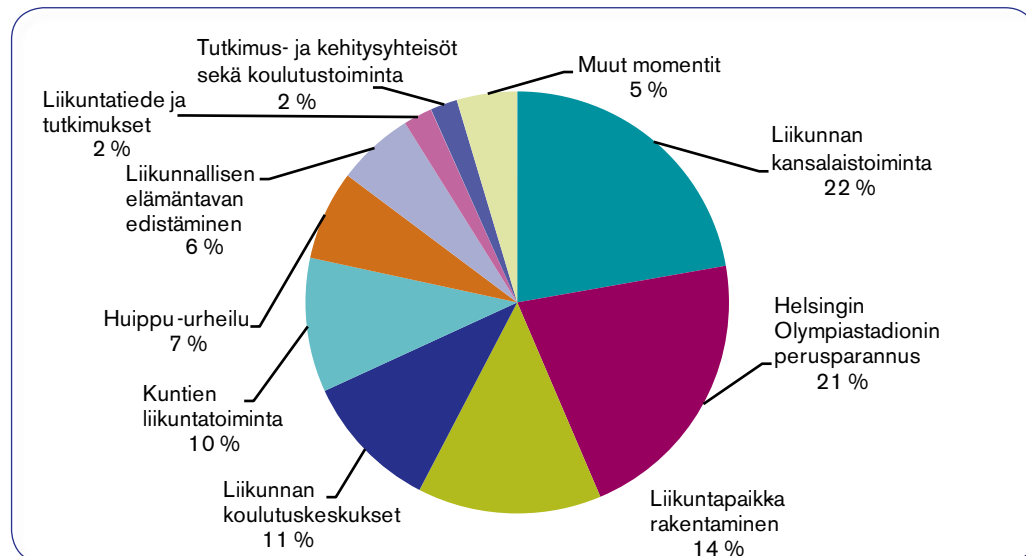
Liikuntatieteiden osalta lukuihin sisältyvät liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin ja liikuntatieteellisille yhteisöille sekä tiedonvälitysyhteisöille myönnettyjen avustusten lisäksi määrärahat Suomen Urheilumuseosäätiölle, Suomen Urheiluilmailuopistolle, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä kansainvälisiin kongresseihin. Liikuntatieteen rahoitusta esitellään tarkemmin luvussa 7.

Kohdan ”muut momentit” lukuihin kuviossa 3 ja taulukossa 4 sisältyvät opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettujen varojen ohella liikunnallisen elämäntavan edistämiseen, huippu-urheilun kehittämiseen, urheilun arvokisoihin ja kansainvälisyyteen osoitetut määrärahat. Lisäksi kohtaan kuuluvat liikun-

nan aluehallinnon toimintaan, liikunnan antidoping-toimintaan sekä valtion liikuntaneuvostolle osoitetut varat. Kohtaan sisältyy myös Olympiastadionin perusparannukseen varatut määrärahat, mikä selittää määrärahojen merkittävää nousua vuonna 2014. Kohtaan on laskettu mukaan myös muut valtion liikuntamäärärahoista vuosittain erilaisiin käyttötarkoituksiin osoitetut avustukset.

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2014

Kuviossa 4 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2014 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoitettu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 22,2 prosenttia. Olympiastadionin perusparannukseen on osoitettu 21,3 prosenttia, kuntien liikuntatoimintaan 10,2 prosenttia, liikuntapaikkarakentamiseen 14,1 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskuksille 10,5 prosenttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia. Edellisvuoteen verrattuna osuudet ovat pysyneet lähes samansuuruisina. Vaihtelua aiheuttaa jonkin verran tilijaottelun muutokset. Suurimmat muutokset viime vuoteen verrattuna ovat tapahtuneet liikuntatieteen (+11,7 %), liikunnan koulutuskeskusten (+7,7 %) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi suunnatuissa (-40,3 %) osuuksissa.

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2014.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2014.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	41 710 000	22,2
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	36 710 000	
Seuratukeen	5 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 200 000	10,2
Huippu-urheilu	12 830 000	6,8
Olympiakomitean ja paralympiakomitean yleisavustuksiin	1 370 000	
Huippu-urheiluyksikölle	6 860 000	
Urheilijoiden apurahoihin	1 700 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemoille ja		
Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	2 600 000	
Olympiavoittajien eläkkeisiin ja pro urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	19 710 000	10,5
Valtionosuudet veikkausvoittovaroista	18 600 000	
Valtionosuudet budjettivaroista*	30 000	
Opintoseteleihin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	1 080 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 890 000	2,1
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	310 000	
Suomen Urheiluliittoaopistolle	210 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	200 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	11 037 682	5,9
Liikkuva koulu -ohjelmaan	3 000 000	
Liikunta elämäntapa-ohjelmalla -hanketukiin	4 300 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin	1 437 682	
Liikuntapaikkarakentaminen	26 400 000	14,1
Perustamishankkeisiin	24 000 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoihin	2 400 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	4 120 000	2,2
Tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle veikkausvoittovaroista	40 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	700 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	800 000	
Muut momentit	48 660 318	25,9
Urheilun arvokisoihin	1 700 000	
Antidopingtoimikunnalle	3 000 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Kansainvälisyyteen	882 318	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 248 000	
Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen**	40 000 000	
Yhteensä	187 558 000	100,0

* Budjettirahoituksen osuus liikuntamäärärahoista 110000 euroa: Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin

** Lisätalousarvio

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2015

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2015 olivat 188,8 miljoonaa euroa. Määräraha kasvoi siten reilu miljoona euroa vuoteen 2014 verrattuna. Myös vuoden 2015 määrärahoihin sisältyi 40 miljoonan euron avustus Olympiastadionin perusparannukseen. Suoraan valtion budjetista tulevien varojen määrä vuodelle 2015 oli 557 000 euroa, mikä tarkoittaa 447 000 euron korotusta edellisvuoteen verrattuna. Kuviossa 5 ja taulukossa 6 esitetään liikuntamäärärahat vuodelle 2015 valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti.

Suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista vuonna 2015 kohdistui liikunnan kansalaistoimintaan 45,7 miljoonalla eurolla. Määräraha jakautui lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen avustuksiin, seuratukeen, kansalaistoiminnan työllistämishankkeisiin sekä Valo ry:n ja Olympiakomitean yleisavustuksiin.

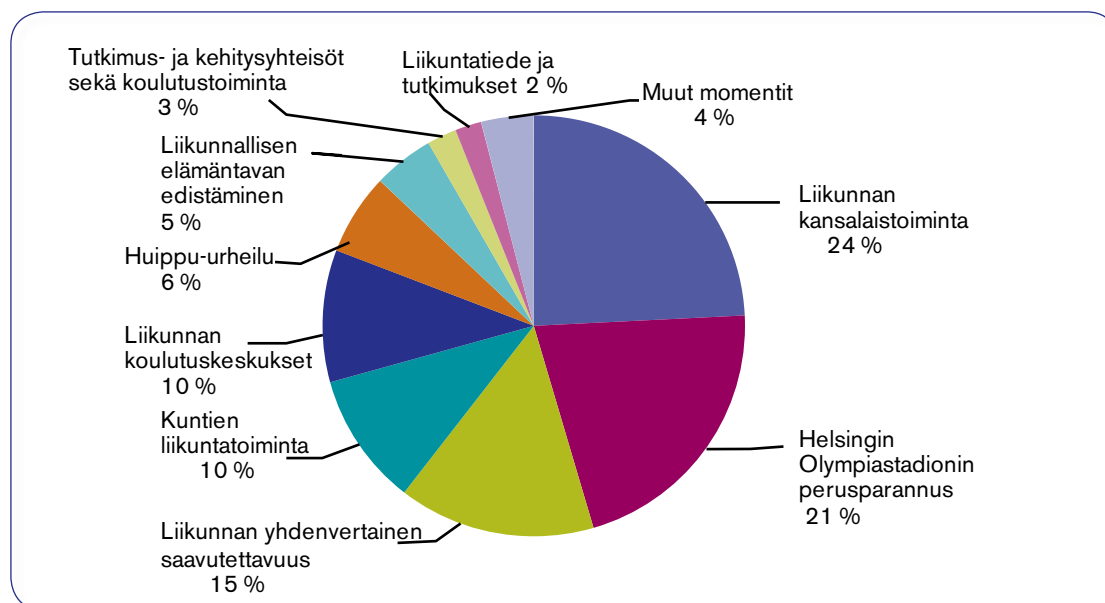
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa ja vuonna 2015 valtionosuudet pysyivät edellisvuoden tapaan 19,2 miljoonassa eurossa.

Huippu-urheilulle osoitetut 11,8 miljoonaa euroa jakautuivat Paralympiakomitean yleisavustukseen,

huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, olympiavoittajien eläkkeisiin ja Pro -urheilu – tunnususpalkintoihin. Lisäksi huippu-urheilun määrärahoihin kuuluivat kilpa – ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemioiden ja Urheilijoiden ammattinedistämistätiölle osoitetut varat.

Liikunnan koulutuskeskuksille osoitettiin yhteensä 19,1 miljoonaa euroa, josta 477 000 euroa muodostui valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Veikkausvoittovarojen osalta tämä momentti jakautui alueellisten ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin, laatu- ja kehittämishankkeisiin, opintoseteleihin sekä harkinnanvaraisiin avustuksiin.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöjen sekä koulutustoiminnan momentille oli vuodelle 2015 osoitettu 4,3 miljoonaa euroa. Tämä jakautui tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämisjärjestöille, urheiluvoimistelun professuuriin, Suomen Urheilumuseosäätiölle, Suomen Urheiluilmailuopistolle, tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin myönnettäviin avustuksiin sekä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2015.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2015.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	45 732 000	24,2
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	33 680 000	
Seuratukeen	4 500 000	
Kansalaistoiminnan työllistämishankkeisiin	1 450 000	
VALO ry:n ja Olympiakomitean yleisavustuksiin	6 102 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 200 000	10,2
Huippu-urheilu	11 760 000	6,2
Paralympiakomitean yleisavustukseen	300 000	
Huippu-urheiluyksikölle	6 860 000	
Urheilijoiden apurahoihin	1 700 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja		
Urheilijoiden ammatinedistämistätiölle	2 600 000	
Olympiavoittajien eläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	19 085 000	10,1
Valtionosuudet veikkausvoittovaroista	17 588 000	
Valtionosuudet budjettivaroista*	477 000	
Opintotukien, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	1 020 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	4 289 000	2,3
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	339 000	
Suomen Urheiluliiton mailuopistolle	210 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	200 000	
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen	370 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 770 000	4,6
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 670 000	
Liikunta elämäntapa-ohjelmalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	28 500 000	15,1
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	24 600 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoihin	2 400 000	
Liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin	1 500 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000	2,0
Tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle veikkausvoittovaroista	30 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	500 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	700 000	
Muut momentit	47 605 000	25,2
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 700 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 250 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	457 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 368 000	
Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen**	40 000 000	
Yhteensä	188 751 000	100,0

**Budjettirahoituksen osuus liikuntamäärärahoista 110000 euroa Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin

** Lisätalousarvio

Liikuntatieteen ja tutkimuksen momentti sisälsi liikuntatieteelliset tutkimusprojektit, liikuntapaikkarakentamisen tutkimuksen ja kehittämisen, liikuntaalan tiedolla johtamisen kehittämisen sekä veikkausvarojen osuuden tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle. Momentille osoitettiin yhteensä 3,7 miljoonan euron määräraha. Valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista osoitettiin lisäksi 80 000 euroa tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi osoitettiin yhteensä 8,8 miljoonaa euroa. Tämä sisältää Liikkuva koulu – ohjelmalle, Liikunta elämäkaarella – hanke-tukiin ja Kunnossa kaiken ikää – ohjelmalle myönnettävät avustukset.

Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen osoitettiin 28,5 miljoonaa euroa, josta suurin osa suunnattiin liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin. Tähän momenttiin sisältyvät lisäksi liikunnan koulutuskeskusten liikunta – ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen sekä liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin suunnatut avustukset.

Muita valtion talousarvion tilijaotteluun vuodelle 2015 sisältyviä liikuntatoimen momentteja olivat liikunnan ja urheilun suurtahtumat, liikunnan ja urheilun eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö, liikunnan aluehallinnon toiminta, valtion liikunta-neuvoston toiminta, Helsingin Olympiastadionin perusparannushanke sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus.

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.
Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.
Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi.
Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.
Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.
Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.
Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.
Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2014.
Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2015.
Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö.
Saatavilla:
http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpäätös

3 Kuntien liikuntatoimi

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luoja. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty vuoden 1999 alussa voimaan tulleessa liikuntalaissa (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoiminnasta esitetyt tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioida, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikkakuntaakohtaisesti olla merkittäviäkin eroja. Viime vuosina toteutettujen kuntaliitosten ja yhteistoiminta-alueiden perustamisten yhteydessä on kunnissa ryhdytty uudistamaan myös vanhoja hallinto- ja palvelurakenteita. Edellä mainituista syistä johtuen tässä tilastojulkaisussa esitetyt keskiarvotietoja kuntien liikuntatoiminnan taloudesta voidaan siis pitää vain suuntaa antavina.

Vuonna 2014 noin 19 miljoonaa euroa valtion liikuntamäärärahoista osoitettiin kuntien liikuntatoimintaan ja valtionosuutta liikuntatoimintaan sai yhteensä 304 kuntaa. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista valtionosuudet kattoivat vajaat kolme prosenttia. Kunnat osoittavat kunnallisveroista

keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 600–700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden hankkeiden kokonaiskustannuksista 20,1 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille on vuodesta 1993 lähtien myönnetty valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määriteltyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuonna 2008 yksikköhinta oli 10,90 euroa. Vuonna 2009 se nostettiin 12,00 euroon, jonka jälkeen se on pysynyt nykyisellä tasolla. Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Liikuntalain mukaisesti valtionosuus tulee myös käyttää liikunnan edellytysten luomiseen. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin. Lisäksi myöhemmissä lu-

vuissa tarkemmin käsiteltävät lasten ja nuorten sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu kuntien kautta.

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet sekä liikunta- paikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset sekä niiden kokonaiskustannukset vuosina 2005–2014. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoiminnan vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeria. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Laskettaessa liikuntatoimintaan myönnettyjen valtionosuuksien sekä liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten osuutta kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista ja investointimenoista, tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna

2014. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Lisäksi tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienien kuntien joukossa.

Valtionosuuksien lisäksi kunnille voidaan myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä erilaisiin hankkeisiin, kuten terveyttä edistävän liikunnan projekteihin. Vuodesta 2014 lähtien kuntien aikuisten terveyttä edistävän liikunnan kehittämishankkeiden avustukset on myönnetty aluehallintovirastojen kautta. Vuonna 2014 kuntahakemuksia saapui aluehallintovirastoille 55 kappaletta, joka on yli kolminkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin avustukset jaettiin suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Avustusta jaettiin 39 hankkeelle kaikkiaan 564 000 eurolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Vos- peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttökustan- nukset	Vos / Käyttö- kust. (%)	Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin valtion avustusta saaneiden kokonaiskustannukset	Valtionavustukset liikuntapaikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2005	10,8	19 571	587 999	3,3	125 581	12 265	9,9
2006	10,8	20 504	594 660	3,4	121 003	13 540	11,6
2007	10,8	19 792	595 297	3,3	117 653	15 162	13,0
2008	10,9	19 032	604 468	3,1	110 082	12 532	11,5
2009	12,0	20 724	622 094	3,3	106 741	18 204	17,1
2010	12,0	20 452	622 270	3,3	114 612	15 354	13,4
2011	12,0	20 004	625 335	3,2	112 088	15 797	14,1
2012	12,0	19 948	645 162	3,1	125 213	13 431	10,7
2013	12,0	19 339	666 115	2,9	124 782	15 463	12,4
2014	12,0	19 398	666 917	2,9	35 083	7 040	20,1

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2014.

Kuntaryhmä (as.)	Kuntien lukumäärä	Asukasluku yhteensä	Käyttö- kustannukset yhteensä (1000 €)	Valtionosuus yhteensä (1000 €)	Vos / Käyttökust. (%)	Vaihteluväli (%)	Keskiarvo (%)
Alle 2000	31	45 423	4 018	162	4,03	1,6–11,7	5,0
2000–6000	116	429 555	36 161	1 531	4,23	0,5–28,9	5,8
6001–10000	55	433 613	42 273	1 545	3,65	1,1–15,1	4,8
10001–20000	48	693 471	75 066	2 472	3,29	1,6–7,5	3,8
20001–40000	28	782 019	86 266	2 787	3,23	1,9–6,4	3,5
40001–100000	17	1 011 499	134 588	3 605	2,68	2,0–5,3	2,9
Yli 100000	9	2 047 257	288 545	7 296	2,53	2,2–3,5	2,5
Manner-Suomi	304	5 442 837	666 917	19 398	2,91	0,5–28,9	4,8

Valtionosuudet laskettu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) ja kuntien asukaslukuun 31.12.2014 perustuen.

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2005–2014. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrasta, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2014 henkilöstömenojen osuus, 162 miljoonaa euroa, oli kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista noin 26 prosenttia. Vuokriin kului yhteensä 227,6 miljoonaa euroa eli noin 37 prosenttia toimintamenoista, mikä oli kulujaottelun osioista suurin osuus. Ostopalveluihin kului 120,4 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 46,4 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 51,6 miljoonaa euroa eli 8,4 prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli 4,3 miljoonaa euroa. Vuoteen 2013 verrattuna suurimmat menojen prosentuaaliset muutokset kohdistuivat vuokriin, joiden osuus kokonaismenoista kasvoi 1,3 prosenttiyksikköä.

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2005–2014. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmisteverastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2014 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista 36,1 prosenttia eli 46,6 miljoonaa euroa muodostui myyntituloista. Myös maksujen 46,1 miljoonan euron osuus oli merkittävä. Vuokrasta kunnille kertyi noin viidesosa toimintatuloista, 26,9 miljoonaa euroa, ja avustuksista 6,4 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli 3,2 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että suhteessa maksujen määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, poistoja ja arvonalentumisia).

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikust.		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2005	144 723	34,7	125 419	30,1	67 055	16,1	38 548	9,3	36 548	8,8	4 389	1,1	416 682	100,0
2006	146 509	33,6	133 005	30,5	71 301	16,4	40 636	9,3	39 237	9,0	4 738	1,1	435 426	100,0
2007	149 096	32,8	141 842	31,2	78 945	17,4	40 482	8,9	40 757	9,0	2 995	0,7	454 117	100,0
2008	156 777	32,0	153 394	31,3	90 699	18,5	42 603	8,7	43 987	9,0	3 136	0,6	490 596	100,0
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0
2013	163 890	27,3	215 819	35,9	120 579	20,0	51 016	8,5	46 320	7,7	3 803	0,6	601 427	100,0
2014	161 997	26,4	227 581	37,2	120 380	19,6	51 606	8,4	46 414	7,7	4 255	0,7	612 234	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, valmisteverastojen muutosta ja valmistusta omaan käyttöön).

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2005	31 716	39,8	24 226	30,4	16 432	20,6	4 281	5,4	2 986	3,7	79 641	100,0
2006	33 818	39,3	27 195	31,6	16 910	19,6	4 433	5,2	3 705	4,3	86 061	100,0
2007	35 849	39,5	29 136	32,1	18 044	19,9	4 330	4,8	3 296	3,6	90 655	100,0
2008	36 866	38,0	33 497	34,5	19 085	19,7	3 866	4,0	3 742	3,9	97 056	100,0
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0
2013	44 071	35,1	44 437	35,4	26 486	21,1	7 026	5,6	3 551	2,8	125 571	100,0
2014	46 094	35,7	46 635	36,1	26 940	20,8	6 414	5,0	3 187	2,5	129 270	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja

kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000.

Vuonna 2014 Suomessa oli 320 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 57, taajaan asuttuja 64 ja maaseutu-

maisissa 199. Kaupunkimaisissa kunnissa asui vuoden lopun tilanteen mukaan 3 782 978 henkeä, taajaan asutuissa 883 906 henkeä ja maaseutumaisissa kunnissa 804 869 henkeä.

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmiin eriteltyinä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2014 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat 76,9 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 12,6 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 10,5 prosenttia.

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2005–2014. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet

kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2000–6000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimintaan keskimäärin 63,2 euroa asukasta kohden. Myös alle 2000 asukkaan kuntaryhmässä nettokustannukset asukasta kohden ovat pienempiä kuin väestömäärältään suurissa kunnissa. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat asukasta kohden 113,2 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen. Liikuntatoiminnan käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat 2000 - 6000 asukkaan sekä 20 001–40 000 asukkaan kuntaryhmissä, joissa käyttötuotot ovat noin 30 prosenttia käyttökustannuksista. Alhaisin suhde on alle 2000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin 14,9 prosenttia käyttökustannuksista. Taulukossa 13 esitetään kuntien keskimääräisiä toimintakatteita asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2005–2014 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttökust.	Käyttötuotot	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötuotot	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötuotot	Nettokust. €/as	Muutos %	Indeksikorjatut	
													Käyttökust.	Käyttötuotot
2005	340 209	63 490	85,0	4,7	63 509	9 361	59,0	1,7	60 001	8 522	48,0	2,1	587 999	103 182
2006	359 648	70 125	87,0	2,4	63 423	9 894	59,0	0,0	61 612	8 969	50,0	4,2	594 660	109 180
2007	374 674	76 643	89,0	2,3	67 288	11 227	61,0	3,4	62 507	9 554	51,0	2,0	595 297	114 965
2008	407 013	85 850	92,0	3,4	67 706	11 397	66,0	8,2	65 070	10 629	55,0	7,8	604 468	120 802
2009	435 067	81 082	97,0	5,4	68 501	11 264	68,0	3,0	60 590	10 419	58,0	5,5	622 094	104 457
2010	440 404	83 997	97,0	0,0	72 746	12 147	71,0	4,4	61 443	10 791	60,0	3,4	622 270	115 808
2011	456 401	88 044	100,0	3,1	77 850	13 293	74,0	4,2	64 270	11 598	63,0	5,0	631 031	119 069
2012	486 175	97 784	104,0	4,0	81 001	13 691	78,0	5,4	68 791	12 654	67,0	6,3	650 577	126 981
2013	504 414	105 566	106,0	1,9	86 663	14 549	81,0	3,8	68 487	13 145	69,0	3,0	666 164	134 593
2014	516 580	106 459	108,0	1,9	84 887	14 222	80,0	-1,3	70 358	14 426	69,0	0,0	671 825	135 107
2005–2014				27,1				35,6				41,7		

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2005–2014 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutos %, 2005–2014
Alle 2000	47,6	49,7	50,4	55,3	65,6	70,0	74,1	69,2	79,5	77,0	61,8
2000–6000	45,9	47,2	48,4	50,6	54,1	56,1	61,0	63,7	64,3	63,2	37,8
6001–10000	55,0	58,9	60,0	65,3	66,1	68,0	68,5	74,0	79,9	82,3	49,5
10001–20000	67,2	67,4	70,0	74,3	74,7	77,9	80,8	85,7	87,9	87,7	30,6
20001–40000	71,0	72,6	73,4	77,8	73,3	73,5	76,2	81,4	81,7	85,2	20,0
40001–100000	76,3	79,9	83,5	88,0	96,3	94,3	92,9	99,6	102,0	106,5	39,6
Yli 100000	95,2	97,4	98,3	101,5	107,2	107,5	102,0	105,0	114,6	113,2	18,9
Koko maa	72,8	75,0	76,8	81,1	86,2	87,0	90,0	94,0	97,0	98,0	34,7

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2014.

Kuntaryhmä (as.)	Käyttötulot (1000€)	Nettokustannukset (€/as.)	Toimintakate (1000€)	Käyttötulot-käyttökustannus-suhde (%)
Alle 2000	520	77	-2 977 571	14,9
2000–6000	9 008	63	-18 053 965	33,3
6001–10000	6 560	82	-28 996 266	18,4
10001–20000	14 251	88	-46 774 448	23,4
20001–40000	20 422	85	-46 049 615	30,7
40001–100000	26 108	107	-82 122 393	24,1
Yli 100000	56 667	113	-175 082 492	24,5
Manner-Suomi	133 536	98	-399 862 026	25,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Lähteitä:

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisuja 2010:15. Helsinki: Opetusministeriö.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2013. Oppaat ja käsikirjat 2013:2. Saatavilla:

http://www.oph.fi/download/148608_Opetus-_ja_kulttuuritoimen_rahoitus_2013.pdf

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2014. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2001–2009. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

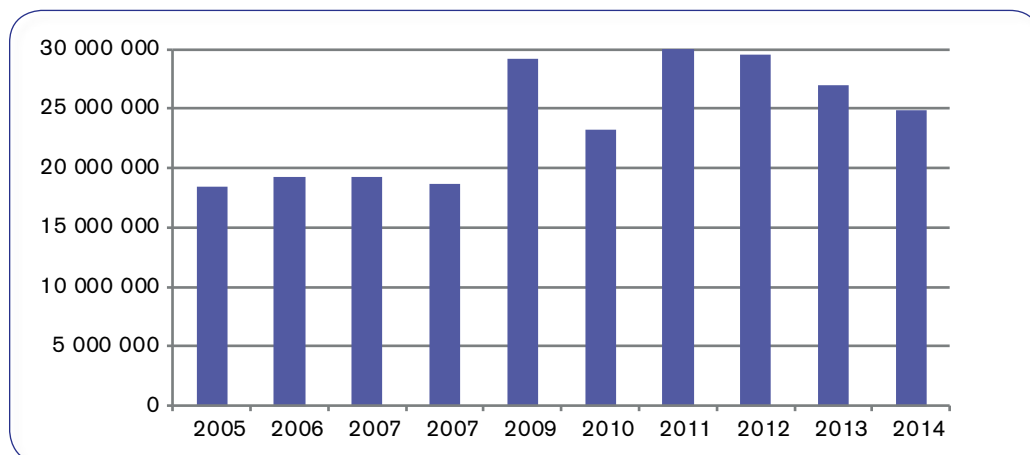
Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on yli 34 000 liikuntapaikkaa, joista noin 70 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamiseen. Valtion talousarvioon asetetaan vuosittain määräraha näiden avustusten myöntämiseksi. Avustuksia myönnetään liikuntalain (1054/1998) 8 §:n mukaisesti ensisijaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan kuitenkin myöntää myös muille

yhteisöille.

Rakentamisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä.

Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2014 yhteensä 24 910 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustusten lisäksi myös liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt kehittämis- ja tutkimusavustukset, joita myönnettiin 800 000 eurolla. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin sekä liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnettyt avustukset vuosina 2005–2014. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen avustuksen kehitys vuosina 2005–2014 esitetään myös kuviossa 6.

Kuvio 6. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetyt valtionavustukset vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämisen- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä Indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2005	14 278 000	17 596 325	668 882	848 745	14 946 882	18 445 069
2006	15 450 000	18 350 708	700 000	863 022	16 150 000	19 213 729
2007	16 450 000	18 440 611	672 200	801 970	17 122 200	19 242 581
2008	16 500 000	17 814 824	750 000	845 611	17 250 000	18 660 434
2009	25 983 000	28 364 947	765 000	845 737	26 748 000	29 210 684
2010	20 750 000	22 403 490	800 000	870 103	21 550 000	23 273 593
2011	28 080 000	29 144 936	800 000	845 812	28 880 000	29 990 748
2012	28 106 000	28 672 536	800 000	821 697	28 906 000	29 494 232
2013	25 898 000	26 156 410	800 000	809 870	26 698 000	26 966 280
2014	24 110 000	24 110 000	800 000	800 000	24 910 000	24 910 000

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa Liikuntapaikkarakentamisen suunta -asiakirjassa (Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4). Suunta-asiakirjassa määritellään säädöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin pohjautuvat avustamisen ehdot, avustamista puoltavat kriteerit ja resurssipainotukset. Avustuspolitiikassa painotetaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia hankkeita, tarveperustelua, esteettömyyttä, energiatehokkuutta, tasa-arvoa, suunnitelmallisuutta ja ennakoivuutta sekä yhteistoimintaa. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliittikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista.

4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

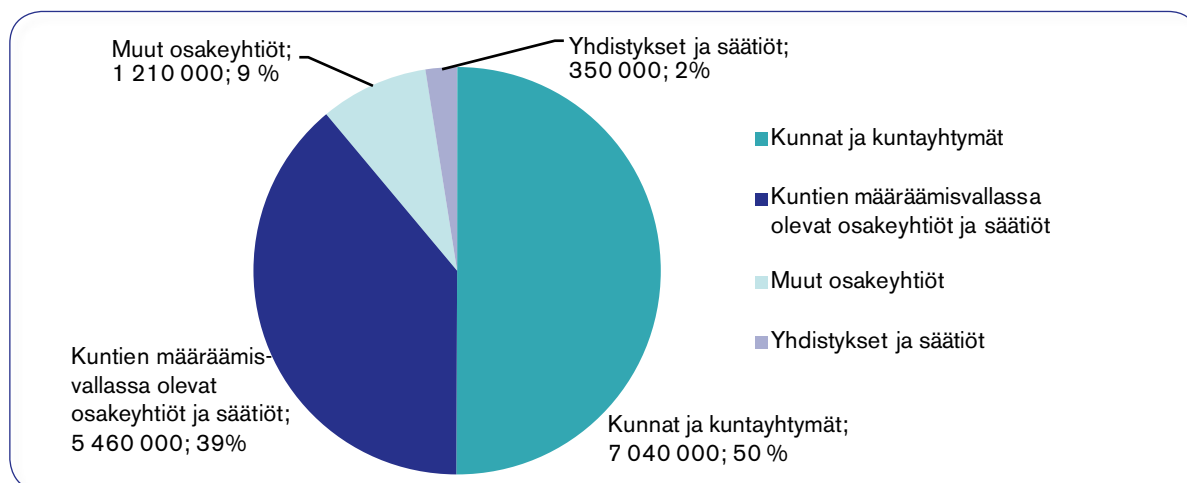
Vuonna 2014 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita 24 110 000 eurolla. Avustusten määrä on laskenut reaaliarvoltaan yli 4,5 miljoonalla eurolla vuoden 2012 tasosta. Vuoteen 2005 verrattuna avustusten määrä on noussut 6,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2010 toteutettiin aluehallinnon uudistus, jossa läänit muuttuivat aluehallintoalueiksi. Liikun-

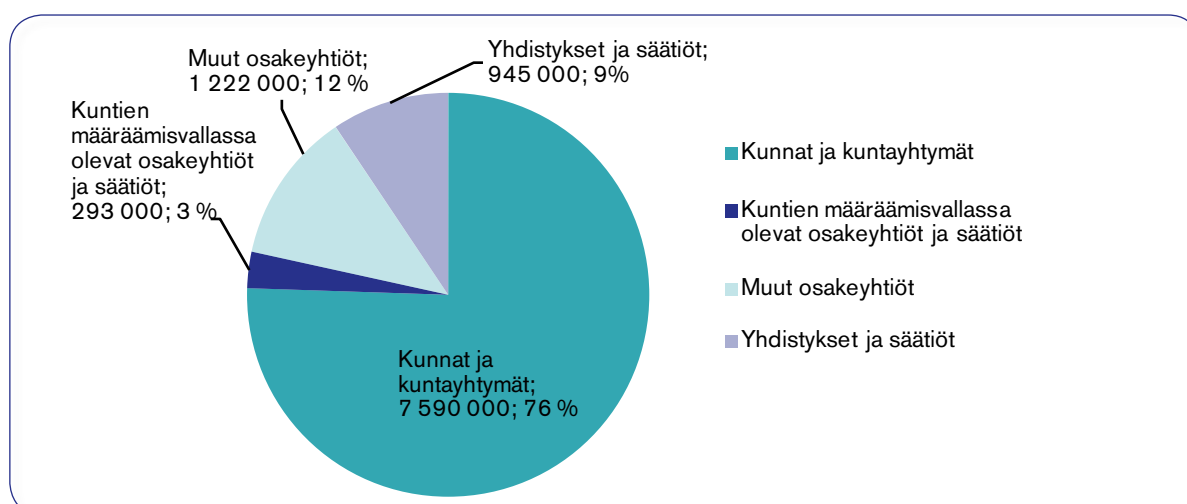
tatoiminnan tehtävät keskitettiin 1.1.2010 alkaen kuuteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (Helsinki, Vaasa, Turku, Kuopio, Oulu ja Rovaniemi). Vuoden 2013 aikana valmisteltiin muutos, jossa eräät liikunta mukaan lukien, opetus- ja kulttuuritoimen tehtävät siirrettiin 1.1.2014 alkaen ELY -keskuksista aluehallintovirastoihin (AVI).

Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintovirastot toimivat puolestaan valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Kuviossa 7 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen hakijayhteisöittäin vuonna 2014. Aluehallintovirastojen (AVI) myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen on esitetty kuviossa 8. Kunnille, kuntayhtymille ja kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille osoitettiin valtionavustuksista yhteensä 84 prosenttia.

Vuonna 2014 aluehallintovirastojen jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista oli 10,1 miljoonaa euroa. Aluehallinnon myöntämien avustusten indeksikorjattu arvo nousi edellisvuodesta 2,4 miljoonaa euroa, kun taas opetus- ja kulttuuriministeriön osuus laski lähes 4,5 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä aluehallinnon jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI -alueittain vuosina 2013 ja 2014 on esitetty taulukossa 15.

Kuvio 7. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2014.

Kuvio 8. Aluehallintovirastojen myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2014.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI -alueittain vuosina 2013–2014 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2000=100.

AVI	2013			2014		
	OKM (€)	ELY (€)	Yhteensä (€)	OKM (€)	AVI (€)	Yhteensä (€)
Etelä-Suomi	8 150 539	3 088 519	11 239 057	3 690 000	4 150 000	7 840 000
Länsi- ja Sisä-Suomi	4 696 407	1 716 966	6 413 373	5 230 000	2 400 000	7 630 000
Lounais-Suomi	1 201 876	807 984	2 009 860	1 500 000	950 000	2 450 000
Itä-Suomi	979 681	706 986	1 686 667	270 000	600 000	870 000
Pohjois-Suomi	1 434 172	656 487	2 090 659	2 660 000	1 150 000	3 810 000
Lappi	1 302 874	706 986	2 009 860	310 000	800 000	1 110 000
Valtakunnalliset	706 986	0	706 986	400 000	0	400 000
Yhteensä	18 472 534	7 683 928	26 156 462	14 060 000	10 050 000	24 110 000

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain tarkistettavassa liikuntapaikkojen rahoitus-suunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset aluehallintovirastot antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2013 ja 2014. Vuonna 2014 aluehallintovirastojen päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 73 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 52 prosenttia.

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli

700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatyypit vuosina 2005–2014. Merkittävimmäksi ryhmäksi taulukossa 17 nousevat muut liikuntapaikat, joihin sisältyvät mm. kaikki lähinnä yksittäisiä liikuntalajeja palvelevat erikoistilat, kuten jalkapallohallit, keilahallit, tennishallit ja salibandyhallit. Muihin liikuntapaikkoihin kuuluvat myös urheilutalot, jotka sisältävät useita erilaisia liikuntatiloja. Seuraavaksi merkittävin ryhmä oli liikuntahallit, joiksi lasketaan tässä tarkastelussa kaikki perinteiset ja monikäyttöiset liikuntasalit sekä -hallit.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittä-

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2013–2014.

AVI	2013				2014			
	Hakemuksia		Myöntöjä		Hakemuksia		Myöntöjä	
	OKM	ELY	OKM	ELY	OKM	AVI	OKM	AVI
Etelä-Suomi	24	71	11	45	16	72	7	54
Länsi- ja Sisä-Suomi	16	40	7	24	12	56	9	37
Lounais-Suomi	8	13	3	10	4	15	2	14
Itä-Suomi	5	17	2	14	4	15	1	12
Pohjois-Suomi	3	12	3	11	4	21	3	14
Lappi	5	23	2	17	3	23	1	17
Valtakunnalliset	4	0	2	0	3	0	1	0
Yhteensä	65	176	30	121	46	202	24	148

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2005–2014 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Uimahallit	9	6	11	10	7	8	9	2	4	5
Jäähallit	7	14	14	16	17	9	13	6	8	8
Liikuntahallit	19	15	19	21	13	18	30	8	17	14
Kentät	3	2	6	4	3	8	12	28	5	0
Muut	7	9	14	18	31	36	14	13	31	19
Yhteensä	45	46	64	69	71	79	78	57	65	46

mistyöhön. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Vuonna 2014 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 800 000 euroa. Määrärahojen reaalinääräinen arvo on pienentynyt kymmenen vuoden takaisesta tasosta 5,9 prosenttia. Avustettuja hankkeita oli yhteensä 21 kappaletta hankeavustusten mediaanin ollessa 30 000 euroa. Suurin yksittäinen avustus, 150 000 euroa, osoitettiin Jyväskylän yliopiston hallinnoimalle LIPAS/liikuntapaikat.fi -hankkeelle, joka kokoaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista. Toiseksi suurin avustus osoitettiin LVI Pentti Pernu Ay:lle, jolle myönnettiin 97 000 euroa uimahallien ja kylpylöiden suunnitteluohjeen tekemiseen. Loput yksittäiset avustukset olivat suuruudeltaan alle 55 000 euroa.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2014. Vuonna 2014 myönnettyistä avustuksista eniten osoitettiin rakennustekniikkaan, talouteen ja välineistöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, joille myönnettiin 48,7 prosenttia kokonaisavustuksista.

Toiseksi suurin teema oli tietojärjestelmät, jolle osoitettiin 20,1 prosenttia kokonaisavustuksista. Tämän teeman merkittävyys johtui pääosin LIPAS- hankkeen avustuksen suuruudesta.

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>

LIPAS Suomalaisen liikuntapaikkojen tietopankki.

Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2005–2014. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirja.

Valtion liikuntaneuvosto. Helsinki: Opetusministeriö.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2014..

Teema	2011			2012			2013			2014		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskuntasuunnittelu	1	29 500	3,7	1	30 000	4,2	1	70 000	8,8	1	42 400	5,3
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	1	30 000	3,8	4	127 000	17,9	5	180 000	22,5	3	57 800	7,2
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	7	237 000	29,6	5	173 000	24,4	7	245 000	30,6	11	390 000	48,7
Turvallisuus	2	58 000	7,3	2	54 000	7,6	1	40 000	5,0	0	0	0,0
Ympäristö ja kestävä kehitys	1	30 000	3,8	1	40 000	5,6	3	105 000	13,1	2	70 000	8,8
Erityisryhmät ja tasa-arvo	1	60 000	7,5	0	0	0,0	0	0	0,0	1	48 800	6,1
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	4	134 000	16,8	1	30 000	4,2	1	20 000	2,5	1	30 000	3,8
Tietojärjestelmät	2	123 000	15,4	1	140 000	19,7	1	140 000	17,5	2	161 000	20,1
Muut tutkimukset	3	98 500	12,3	2	116 000	16,3	0	0	0,0	0	0	0,0
Yhteensä	22	800 000	100,0	17	710 000	100,0	19	800 000	100,0	21	800 000	100,0

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Lisäksi osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean

muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta (631/1998), laki opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Vuodesta 1993 lähtien liikunnan koulutuskeskuksilla on ollut lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapoliittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus sekä urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus, kun se ei täytä valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2014 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 17,2 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi 400 693 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut

ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2014 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtion-apukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin vuonna 2014 keskimäärin 61 eurolla.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarkistetaan joka neljäs vuosi. Yksikköhinta lasketaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2014 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 87,88 euroa, arvonlisäverollinen 94,93 euroa. Kuviossa 9 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet ja muut opiskelijavuorokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2005–2014.

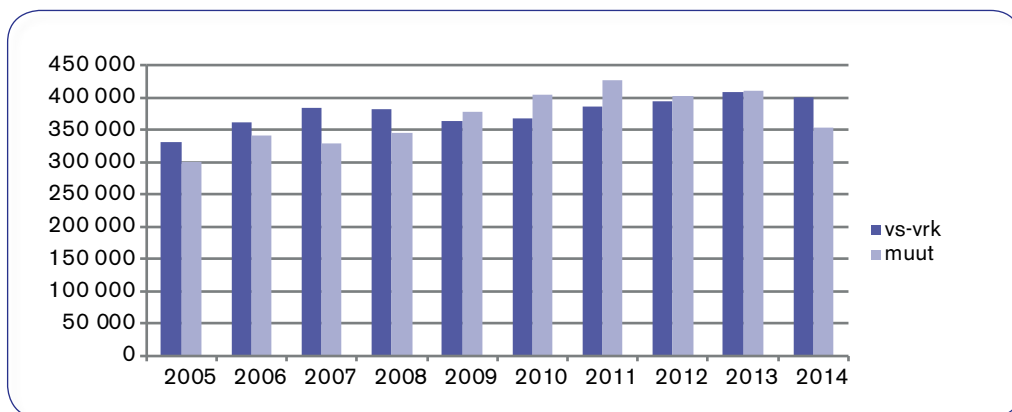
Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2014 yhteensä 20 531 075 euroa, joka on samaa tasoa vuoden 2013 kokonaisrahoituksen kanssa. Summaan sisältyy suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämis-, rakentamis- ja opintoteteliavustukset.

Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2014 on esitetty taulukossa 20.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Suorite-perusteinen valtionosuus		Toteutetut opiskelijavuorokaudet			Toteutetut vs-vrk		vs-vrk %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi-korjattu	vs-vrk*	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi-korjattu	
2005	12,89	16,36	332 307	301 382	633 689	39	49	52
2006	13,15	16,21	361 399	342 354	703 753	36	45	51
2007	13,20	15,75	384 781	329 427	714 208	34	41	54
2008	14,77	16,65	382 382	346 458	728 840	39	44	52
2009	15,63	17,28	364 026	378 101	742 127	43	47	49
2010	16,03	17,44	368 806	404 901	773 707	43	47	48
2011	17,95	18,98	386 014	427 715	813 729	47	49	47
2012	17,20	17,67	394 519	402 838	797 357	44	45	49
2013	17,20	17,41	409 773	412 180	821 953	42	42	50
2014	17,20	17,20	400 693	352 968	753 661	43	43	53

* Vs-vrk = vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausi.

Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2014.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutuneet			
		suoriteper. vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	2 188 186	1 624 186	26 322	62	50 385	32	15 739	66 124
Kisakallion Urheiluopisto	1 707 578	1 535 578	24 886	62	43 805	35	43 107	86 912
Kuortaneen Urheiluopisto	3 450 712	1 922 712	31 160	62	49 371	39	33 926	83 297
Lapin Urheiluopisto	965 540	947 540	16 588	57	27 231	35	70 246	97 477
Liikuntakeskus Pajulahti	2 380 454	2 301 454	37 298	62	57 884	40	36 368	94 252
Solvalla Idrottsinstitut	494 604	481 604	7 805	62	13 827	35	14 492	28 319
Suomen Urheiluopisto	3 026 623	2 855 623	46 279	62	50 394	57	39 859	90 253
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 447 075	1 400 075	22 690	62	24 427	57	15 108	39 535
Urheiluopisto Kisakeskus	1 116 648	1 069 648	17 335	62	15 077	71	2 270	17 347
Varalan Urheiluopisto	1 652 228	1 291 228	20 926	62	17 656	73	43 135	60 791
Vuokatin Urheiluopisto	2 101 427	1 765 427	28 611	62	50 636	35	38 718	89 354
Yhteensä	20 531 075	17 195 075	279 900		400 693		352 968	753 661
Keskiarvo				61,3		46,2		

*Sis. Suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Vs-vrk = vapaan sivistystyön vuorokausi, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2014 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 571 881 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valti-

onosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi vuonna 2014 yhteensä 85 237 kappaletta.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa.

Vuonna 2014 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Valtion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2014 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 21 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2005–2014. Kuvi-

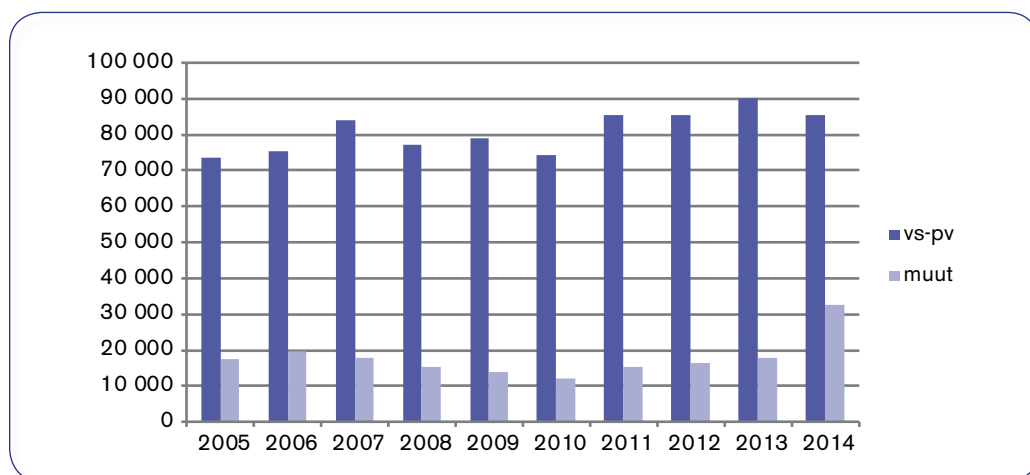
ossa 10 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2005–2014.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteisen vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2014 yhteensä 605 881 euroa. Summa pysyi lähes samansuuruisena vuoteen 2013 verrattuna. Vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteisen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2014 on esitetty taulukossa 22.

Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2005–2014. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksi-korjattu	vs-pv *	Muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksi-korjattu	
2005	490 620	622 548	73 505	17 470	90 975	7	8	81
2006	550 290	678 446	75 431	19 757	95 188	7	9	79
2007	550 289	656 524	84 044	17 855	101 899	7	8	82
2008	550 290	620 441	77 238	15 179	92 417	7	8	84
2009	550 290	608 367	78 846	13 915	92 761	7	8	85
2010	561 080	610 247	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	561 080	593 211	85 381	15 373	100 754	7	7	85
2012	571 870	587 380	85 347	16 242	101 589	7	7	84
2013	571 870	578 925	90 201	17 973	108 174	6	6	83
2014	571 881	571 881	85 237	32 409	117 646	7	7	72

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Kuvio 10. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2014.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	221 681	221 681	20 545	10,8	28 333	7,8	13 611	41 944
Norrvalle Idrottsinstitut	208 569	192 569	17 847	10,8	41 603	4,6	0	41 603
Virpiniemen liikuntaopisto	175 631	157 631	14 608	10,8	15 301	10,3	18 798	34 099
Yhteensä	605 881	571 881	53 000		85 237		32 409	117 646
Keskiarvo				10,8		7,6		

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämi-, rakentamis- ja opintoteliavustukset.

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset

Valtionosuuden lisäksi liikunnan koulutuskeskukset voivat saada harkinnanvaraista valtionavustusta liikuntapaikkarakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintoteliavustusta.

Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2014 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Summa oli yli 750 000 euroa suurempi edellisvuoteen verrattuna. Suurimmat avustukset kohdistuivat Kuortaneen Urheiluopiston majoitustilaan (540 000 euroa), Eerikilän Urheiluopiston Liikuntahallin peruskorjaukseen (504 000 euroa) sekä Vuokatin Urheiluopiston Vuokattihallin peruskorjaukseen (336 000 euroa).

Taulukossa 23 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014.

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyillä laatu- ja kehittämisavustuksilla vahvistetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamista ja asiantuntemusta sekä verkostoyhteistyötä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää erityisen koulutustehtävän kehittämishankkeita, joiden tarkoituksena on tukea huippu-urheiluun liittyvää osaamista ja asiantuntemusta niissä liikunnan koulutuskeskuksissa, joiden ylläpitämisluvassa on määräys huippu-urheilun erityisestä kehittämistehtävästä. Laatu- ja kehittämishankkeisiin myön-

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2005	1 910 000	2 353 900
2006	3 068 000	3 644 011
2007	2 385 000	2 673 608
2008	2 381 000	2 570 733
2009	5 070 000	5 534 784
2010	2 800 000	3 023 122
2011	2 800 000	2 906 190
2012	3 200 000	3 264 503
2013	1 516 000	1 531 127
2014	2 290 000	2 290 000

nettiin yhteensä 963 000 euron avustukset. Avustuksia sai 11 hanketta, joista suurimman taloudellisen tuen, 635 000 euroa, sai Kuortaneen Urheiluopisto, joka koordinoi kuuden valtakunnallisen erityisen koulutustehtävän saaneiden liikunnan koulutuskeskusten yhteishanketta.

Vuonna 2010 aloitettiin opintoteliavustus, joka on tarkoitettu opiskelijamaksuja korvaavaksi tai alentavaksi järjestelmäksi aliedustetuille kohderyhmille (työttömät, lomautetut, maahanmuuttajat) vapaan sivistystyön koulutuksessa. Avustusta jatkettiin myös vuonna 2014, jolloin opintoteliavustuksia myönnettiin yhteensä 117 000 eurolla. Opintoteliavustusten määrä kasvoi hieman vuodesta 2013.

Taulukko 24. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2005	900 000	1 142 010
2006	715 000	881 515
2007	715 000	853 033
2008	600 000	676 489
2009	650 000	718 600
2010	661 450	719 412
2011	750 000	792 949
2012	900 000	924 409
2013	1 000 000	1 012 337
2014	1 080 000	1 080 000

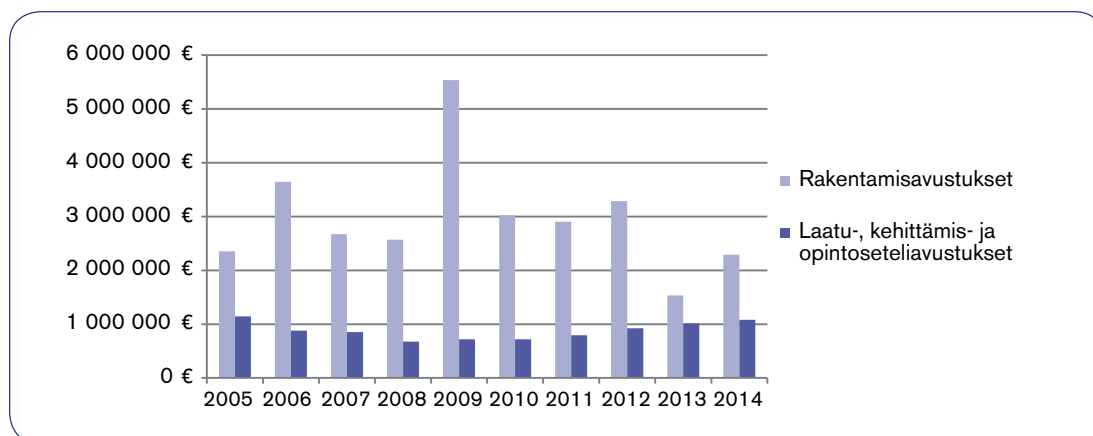
Taulukossa 24 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt laatu-, kehittämis- ja opintoteliavustukset vuosina 2005–2014. Kuviossa 11 on puolestaan esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen harkinnanvaraisten valtionavustusten kokonaiskehitys vuosina 2005–2014.

5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoriteperusteisten valtionosuuksien sekä rakentamis-, kehittämis- ja opintoteliavustusten lisäksi myös suoriteperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Vuonna 2014 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus oli 38,4 miljoonaa euroa ja alueellisten koulutuskeskusten 1,4 miljoonaa euroa. Liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014 on esitetty taulukossa 25 ja 26.

Kuvioissa 12 ja 13 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2014. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 45 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 41 prosenttia.

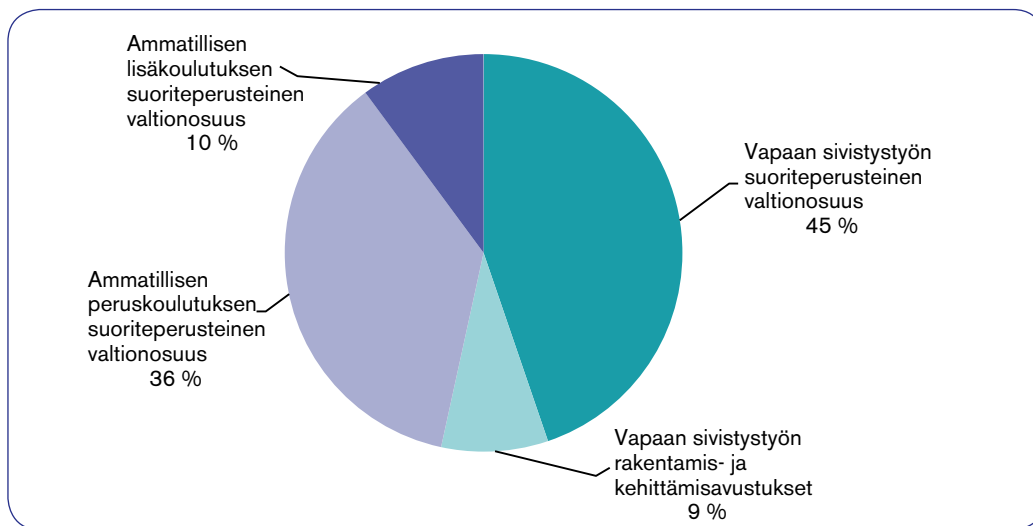
Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevista asioista, laatu- ja kehittämisavustuksissa sekä opintoteliavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010.

Kuvio 11. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

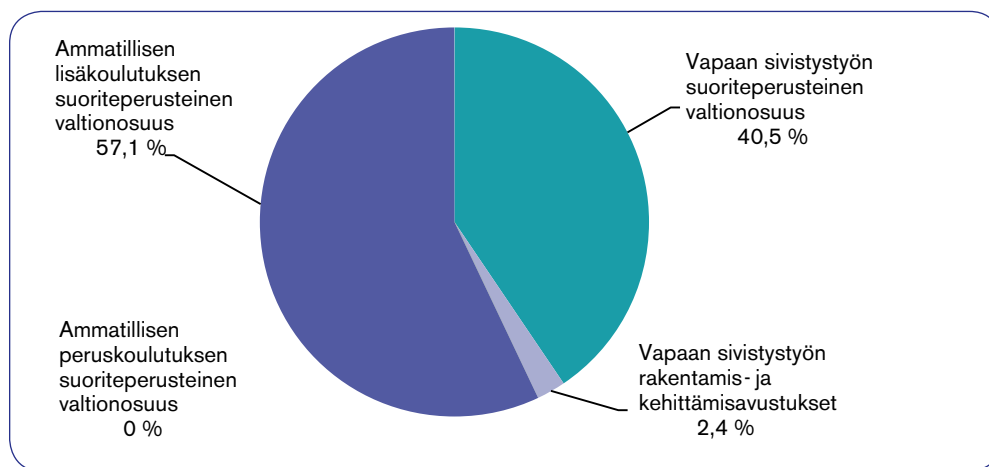
Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	2 692 164	1 624 186	564 000	-	503 978
Kisakallion Urheiluopisto	3 702 411	1 535 578	172 000	1 925 707	69 126
Kuortaneen Urheiluopisto	5 377 584	1 922 712	1 528 000	1 344 070	582 802
Lapin Urheiluopisto	3 471 748	947 540	18 000	2 077 293	428 915
Liikuntakeskus Pajulahti	4 318 679	2 301 454	79 000	1 638 969	299 256
Solvalla Idrottsinstitut	2 255 039	481 604	13 000	1 532 803	227 632
Suomen Urheiluopisto	6 108 318	2 855 623	171 000	2 081 215	1 000 480
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 702 459	1 400 075	47 000	1 213 188	42 196
Urheiluopisto Kisakeskus	1 197 645	1 069 648	47 000	-	80 997
Varalan Urheiluopisto	3 121 147	1 291 228	361 000	1 319 576	149 343
Vuokatin Urheiluopisto	3 476 351	1 765 427	336 000	876 191	498 733
Yhteensä	38 423 545	17 195 075	3 336 000	14 009 012	3 883 458

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	884 628	221 681	-	-	662 947
Norralla Idrottsinstitut	208 569	192 569	16 000	-	-
Virpiniemen liikuntaopisto	317 713	157 631	18 000	-	142 082
Yhteensä	1 410 910	571 881	34 000	0	805 029

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2014.

5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaan sivistystyön koulutus. Vuonna 2014 valtakunnallisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 59,6 prosenttia ja alueellisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 92,5 prosenttia opiskeli vapaan sivistystyön koulutuksissa. Toisen merkittävän osa-alueen muodostaa maksullinen palvelutoiminta, jonka prosenttiosuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä olivat valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa 39,7 ja alueellisissa koulutuskeskuksissa 6,5.

Vuonna 2014 vapaan sivistystyön koulutuksen luokittelu muuttui edellisvuosiin verrattuna. Uusiksi koulutuksen osa-alueiksi asetettiin liikuntaharrastusta edistävä koulutus, valmentaja- ja ohjaajakoulutus, huippu-urheilu, muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus sekä muu koulutus. Lukumäärällisesti mitattuna eniten opiskelijoita oli liikuntaharrastusta edistävässä koulutuksessa, joka sisältää koko väestölle yhdenvertaisesti tarjotut koulutukset. Taulukossa 27 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2014.

Liikunnanohjauksen perustutkintoon tai vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen pätevöittävän ammatillisen peruskoulutuksen osuus opiskelijamäärästä oli 0,3 prosenttia, mutta koulutuksen keston vuoksi opiskelijavuorokausissa mitattuna osuus on huomattavasti suurempi. Liikunta-alan ammatilliseen lisäkoulutukseen kuuluvat liikunnan ammattitutkinto, liikuntapaikkojen hoitajan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto. Lisäkoulutuksen osuus opiskelijamäärästä oli 0,4 prosenttia.

Taulukoissa 28 ja 29 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin ja sukupuolittain. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa miesopiskelijat muodostavat niukan enemmistön. Kaikista liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoista miesten osuus oli 51,8 ja naisten 48,2 prosenttia.

Kuvioissa 14 ja 15 havainnollistetaan nais- ja miesopiskelijoiden osuuksia vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2014. Miesopiskelijat muodostavat enemmistön useimmissa vapaan sivistystyön koulutuksissa. Naisten osuus on miehiä suurempi kohdassa muut koulutukset sekä valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten liikuntaharrastusta edistävässä koulutuksessa.

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2014.

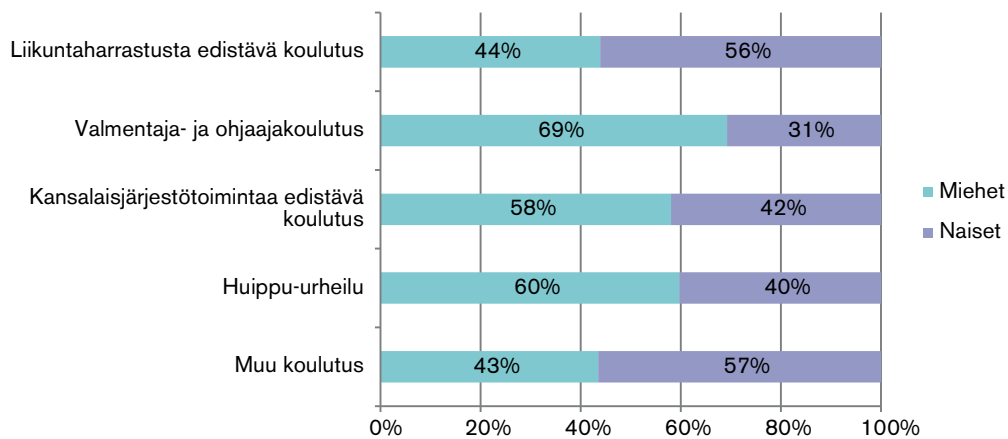
Koulutuksen osa-alue	Valtakunnalliset koulutuskeskukset		Alueelliset koulutuskeskukset	
	n	%	n	%
Vapaan sivistystyön koulutus	155 715	58,6 %	35 380	93,3 %
Vapaan sivistystyön koulutus	162 455	59,6 %	28 560	92,5 %
- liikuntaharrastusta edistävä koulutus	70 481		19 672	
- valmentaja- ja ohjaajakoulutus	7 256		1 614	
- huippu-urheilu	80 585		3 516	
- muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus	2 346		3 504	
- muu koulutus	1 787		254	
Ammatillinen peruskoulutus (valtion rahoittama)	909	0,3 %	0	0 %
- liikunnanohjauksen perustutkinto	902		0	
- vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus	7		0	
Ammatillinen lisäkoulutus	1 168	0,4 %	302	1,0 %
- tutkintoon tähtäävä koulutus	872		154	
- muu pitkäkestoinen lisäkoulutus	84		92	
- lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	212		56	
Maksullinen palvelutoiminta	108 154	39,7 %	2 001	6,5 %
- ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteiden koulutus	0		0	
- työvoimapolitiittinen koulutus	0		0	
- oppisopimuskoulutus/teoriakurssit	418		61	
- työnantajan tilaama koulutus	26 366		185	
- muu ammatillinen koulutus	178		0	
- urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus	31 192		0	
- muun lainsäädännön perusteella toteutettava koulutus	7 588		1 587	
- muut	42 412		168	
Yhteensä	272 686	100 %	30 863	100 %

Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2014.

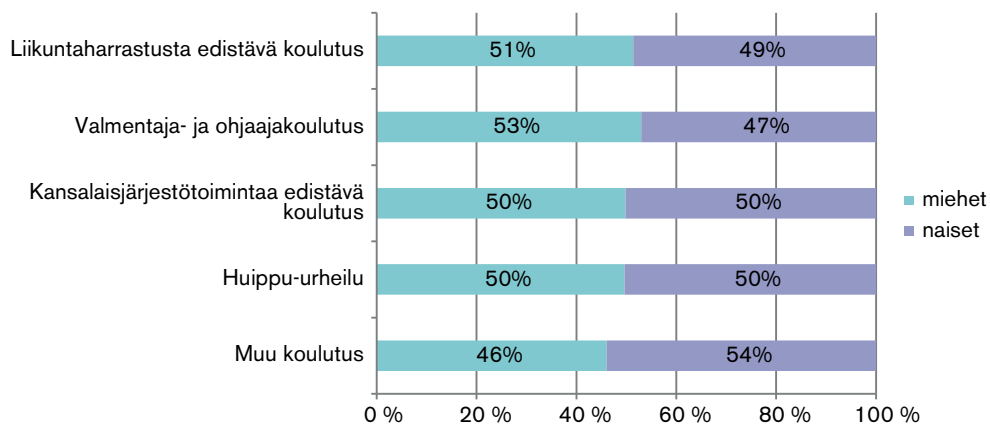
Liikunnan koulutus- keskukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Kaikki
Eerikkilän Urheiluopisto	16 204	7 448	0	0	58	47	9 197	3 970	25 459	11 465	36 924
Kisakallion Urheiluopisto	7 954	14 000	48	66	26	22	5 365	10 280	13 393	24 368	37 761
Kuortaneen Urheiluopisto	10 210	9 528	49	74	121	165	5 419	5 468	15 799	15 235	31 034
Lapin Urheiluopisto	5 264	4 336	61	95	82	100	6 886	9 278	12 293	13 809	26 102
Liikuntakeskus Pajulahti	12 343	9 374	51	47	38	44	1 515	696	13 947	10 161	24 108
Solvalla Idrottsinstitut	1 883	1 938	35	24	4	11	117	181	2 039	2 154	4 193
Suomen Urheiluopisto	16 286	11 496	67	60	180	56	1 224	152	17 757	11 764	29 521
Tanhuvaaran Urheiluopisto	4 189	5 545	34	37	13	10	1 253	1 636	5 489	7 228	12 717
Urheiluopisto Kisakeskus	2 219	3 539	0	0	3	15	960	1 056	3 182	4 610	7 792
Varalan Urheiluopisto	1 701	2 647	55	45	14	31	18 211	18 953	19 981	21 676	41 657
Vuokatin Urheiluopisto	7 961	6 390	30	31	59	69	4 033	2 302	12 083	8 792	20 875
Yhteensä	86 214	76 241	430	479	598	570	54 180	53 972	141 422	131 262	272 684
%-osuus	53,1 %	46,9 %	47,3 %	52,7 %	51,2 %	48,8 %	50,1 %	49,9 %	51,9 %	48,1 %	100,0 %

Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2014.

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen perus- koulutus		Ammatillinen lisä- koulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	Kaikki
Itä-Suomen Liikuntaopisto	6 000	5 727	0	0	74	97	84	101	6 158	5 925	12 083
Norrvala Idrottsinstitut	4 590	4 027	0	0	0	0	0	0	4 590	4 027	8 617
Virpinemen Liikuntaopisto	3 976	4 240	0	0	32	99	937	879	4 945	5 218	10 163
Yhteensä	14 566	13 994	0	0	106	196	1 021	980	15 693	15 170	31 291
%-osuus	51,0	49,0	0,0	0,0	35,1	64,9	51,0	49,0	50,8	49,2	100

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2014.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2014.

Selkeimmät prosentuaaliset sukupuolierot löytyvät valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valmentaja- ja ohjaajaopiskelijoiden keskuudesta, jossa lähes 70 prosenttia opiskelijoista on miehiä. Naisvaltaisin koulutuksen osa-alue on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten liikuntaharrastusta edistävissä koulutuksissa sekä muissa koulutuksissa, joissa naisten osuus opiskelijoista on noin 57 prosenttia.

5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluilmailuopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailukeskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri laji-

taitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Urheiluilmailuopiston toimintaa vuosittaisella harkinnanvaraisella yleisavustuksella. Urheiluilmailuopiston valtionavustus vuonna 2014 oli 210 000 euroa. Ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosäätiön toimintaa. Avustuksen määrä vuonna 2014 oli 310 000 euroa. Molemmat avustukset maksettiin omilta momenteiltaan. Lisäksi Suomen Urheilumuseosäätiö sai vuonna 2014 erityisavustuksia 30 000 euroa.

Lähteitä:

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta
29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen
rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: [www.vos.uta.
fi/rap/](http://www.vos.uta.fi/rap/)

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: [http://
www.minedu.fi/OPM/Liikunta](http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta).

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen
koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia.
Opetusministeriön julkaisuja

2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.
Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012.

Opetusministeriön asettaman työryhmän
loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita
ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomalainen liikunta perustuu merkittävässä määrin vapaaehtoiseen järjestö- ja kansalaistoimintaan. Kansallisen liikuntatutkimuksen tietojen perusteella noin 15 prosenttia suomalaisista 15–79 -vuotiaista osallistuu jollakin tavalla vapaaehtoiseen liikunnan kansalaistoimintaan. Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalaistoiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa osan valtakunnallisten ja alueellisten liikuntajärjestöjen menoista myöntämällä niille vuosittain harkinnanvaraisia avustuksia. Liikuntajärjestöjen valtionavustusten myöntämisestä säädetään liikuntalain (1054/1998) 7 §:ssä. Avustuksen suuruuteen vaikuttaa järjestön toiminta liikuntalain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen toteuttamiseksi. Avustusta harkittaessa tarkastellaan järjestön toiminnan laatua, laajuutta sekä yhteiskunnallista merkitystä. Valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille myönnetään lisäksi erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Valtakunnalliset liikuntajärjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman erillistä lupaa siirtää ansaitsemaansa valtionavustusta niiden toimintaan. Myös liikunnan aluejärjestöt ja kunnat tukevat paikallisten seurojen toimintaa. Kunnat voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkastel-

laan lähemmin luvussa 3. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi vuonna 2014 paikalliseen seuratoimintaan 5 miljoonaa euroa seuratoiminnan kehittämistukea, jota esitellään tarkemmin tämän luvun lopussa.

Liikunta-asetuksen (1055/1998) mukaan valtionapukelpoisia järjestöjä ovat valtakunnalliset tai alueelliset yleishyödylliset rekisteröidyt yhdistykset, joiden pääasiallisena tehtävänä on liikunnan järjestäminen tai muu liikuntaa edistävä toiminta ja joka ottaa toiminnassaan huomioon urheilun eettiset periaatteet. Muita yleishyödyllisen yhteisön tunnusmerkkejä ovat, ettei se sääntöjensä mukaan tavoittele voittoa ja sen toiminnassa on mukana luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten panos sekä tarvittava määrä palkattuja omia työntekijöitä. Valtionapukelpoisella järjestöllä on oltava vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on vähintään tuhat harrastajaa, ja liikuntalajilla on oltava kansainvälinen organisaatio tai lajin on oltava kansallisesti merkittävä. Valtionavustusta ei yleensä myönnetä ennen kuin järjestö on toiminut vähintään vuoden mittaisen tilikauden.

Vuoden 2014 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon järjestöjen määrälliset, laadulliset ja yhteiskunnalliset tulokset harrasteliikunnan ja huippu-urheilun tulosalueilla. Lisäksi arvioitiin järjestöjen toimintaa eettisesti kestävä liikunnan osalta ottaen huomioon erityisesti liiton antidopingtoiminta sekä toiminta laaja-alaisen tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden osa-alueilla. Lisäksi järjestöjen valtionavustusten määrää harkittaessa on otettu huomioon urheilun eettisten, niin sanottujen Reilu peli-periaatteiden toteuttaminen käytännössä.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset

Taulukossa 30 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014, pois lukien Suomen Olympiakomitea ry sekä Valtakunnallinen Liikunta- ja Urheiluorganisaatio Valo ry, joka on kolmen palvelu- ja toimialajärjestön (Suomen Liikunta ja Urheilu ry, Nuori Suomi ry ja Suomen Kuntoliikuntaliitto Kunto ry) yhteenliittymästä muodostettu uusi järjestö.

Taulukossa 31 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2012–2014 ja kuviossa 16 valtionavustusten järjestöryhmäkohtaiset prosenttiosuudet vuonna 2014. Vuonna 2014 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä noin 38 miljoonaa euroa. Avustussumma säilyi muuttumattomana vuoteen 2013 verrattuna. Vuoteen 2012 verrattuna liikuntajärjestöjen valtionavustukset ovat laskeneet 4,3 miljoonaa euroa eli yli 10 prosenttia.

Valtakunnallisille liikuntajärjestöille esitettävän toiminta-avustuksen vähentymiseen on yhtäältä vaikuttanut se, että Valtiontalouden tarkastusvirasto suoritti vuonna 2012 tarkastussuunnitelmaansa sisältäneen tarkastuksen, joka koski veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista myönnettyjä harkinnanvaraisia valtionavustuksia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Avustusesitystä valmisteltaessa on kyseinen asia otettu

huomioon siten, että Suomen Olympiakomitean sekä Suomen Paralympiakomitean toiminta-avustusta on pienennetty yhteensä 3 800 000 miljoonalla eurolla ja siirretty kyseinen määrä erityisavustuksena myönnettäväksi 1.1.2013 Suomen Olympiakomitean yhteyteen perustetulle huippu-urheiluyksikölle. Tällä tavoin ministeriö kykenee aiempaa paremmin varmistamaan sen, että avustukset myönnetään tosiasiallisesti huippu-urheilua edistävän valmennuksen tehostamiseen.

Toisaalta järjestöille myönnettävien avustusten väheneminen johtuu siitä, että liikunnan kansalaistoinnassa on aiempaa enemmän painotettu matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämisen ja toimenpiteiden edistämistä hallitusohjelman mukaisesti. Näin ollen seura- ja kansalaistoimintaa voidaan tukea entistä paremmin paikallisesti.

Vuonna 2014 valtionavustusta myönnettiin yhteensä 122 järjestölle, joista valtakunnallisia urheilun lajiliittoja oli 70, erityisryhmien liikuntajärjestöjä 10, koululais- ja opiskelijajärjestöjä 4, valtakunnallisia palvelujärjestöjä 4, alueellisia yhteisöjä 15 ja muita liikuntajärjestöjä 19.

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) erityisliikuntajärjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, (d) omassa taulukossaan Suomen Työväen Urheiluliitto, Finlands Svenska Idrott rf, Suomen Latu ry ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä (e) muut varsinaiset liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU/Valo:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtionavustukset	Avustus%	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2005	89 111 519	24 261 000	27,2	30 784 791	2,9 %
2006	94 767 198	25 529 024	26,9	31 474 431	2,2 %
2007	100 972 134	27 544 000	27,3	32 861 460	4,4 %
2008	106 907 384	28 960 000	27,1	32 651 847	-0,6 %
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	35 653 630	9,2 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	36 979 381	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	36 866 850	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	36 945 542	0,2 %
2013	126 324 501	33 223 000	26,3	33 632 879	-9,0 %
2014	131 256 701	33 620 000	25,6	33 620 000	-0,04 %

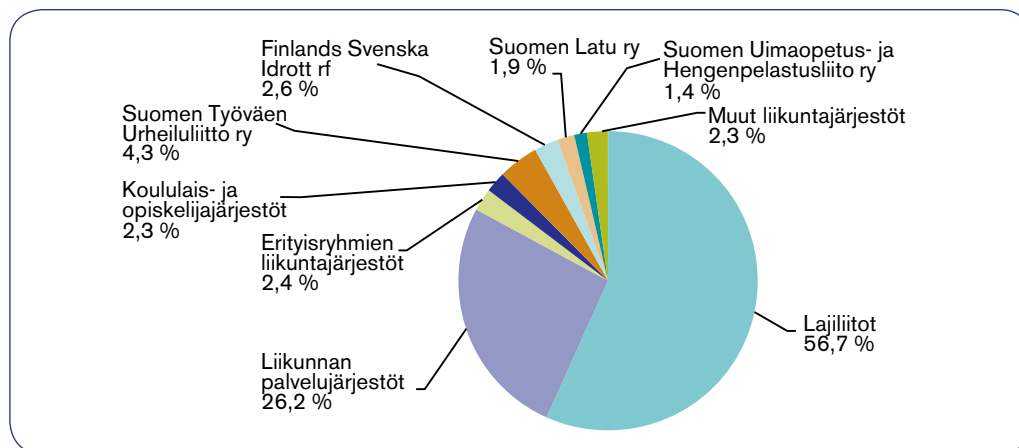
omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) alueelliset yhteisöt.

Vuoteen 2013 verrattuna lajiliittojen avustussummissa tapahtui pieniä muutoksia. Toiminta-avustusta pienennettiin yhteensä 17 lajiliiton kohdalla ja edellisvuotta suurempaa avustusta saivat puolestaan 24 lajiliittoa. Lisäksi Suomen Frisbeegolfliitto ry nousi mukaan avustettaviin liittoihin. Erityisliikuntajärjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen, muiden

liikuntajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustukset säilyivät suurimmaksi osaksi vuoden 2013 tasolla. Erityisliikuntajärjestöjen avustukset kasvoivat reilut neljä prosenttia ja muiden liikuntajärjestöjen lähes viisi prosenttia. Uudeksi avustettavaksi järjestöksi nousi lasten ja nuorten terveyttä edistävä WAU ry. Merkittävin toiminta-avustuksen vähennys tapahtui Valo ry:n (-11,8%) avustuksessa.

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2012–2014, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2012		2013		2014	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Varsinaiset liikuntajärjestöt						
Lajiliitot	21 286 000	50,2	21 279 000	55,9	21 600 000	56,7
Erityisliikuntajärjestöt	890 000	2,1	890 000	2,3	929 000	2,4
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	862 000	2,0	862 000	2,3	862 000	2,3
Suomen Työvään Urheiluliitto ry	1 650 000	3,9	1 650 000	4,3	1 650 000	4,3
Finlands Svenska Idrott rf	985 000	2,3	985 000	2,6	985 000	2,6
Suomen Latu ry	710 000	1,7	710 000	1,9	710 000	1,9
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	500 000	1,2	500 000	1,3	520 000	1,4
Muut liikuntajärjestöt	822 000	1,9	822 000	2,2	861 000	2,3
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	10 985 000	25,9	6 652 000	17,5	6 255 000	16,4
Alueelliset yhteisöt	3 730 000	8,8	3 730 000	9,8	3 708 000	9,7
Yhteensä	42 420 000	100,0	38 080 000	100,0	38 080 000	100,0

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2014.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2005–2014 (lkm).

Järjestöryhmä	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Varsinaiset liikuntajärjestöt										
Lajiliitot	72	73	73	74	74	74	73	73	69	70
Erytisryhmien liikuntajärjestöt	14	14	14	14	14	10	10	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Finlands Svenska Idrott rf	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Latu ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Uimaopetus ja Hengenvastusliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muut liikuntajärjestöt	16	16	14	14	14	14	14	14	14	15
Liikunnan palvelujärjestöt										
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	5	5	5	5	6	6	6	4	4
Alueelliset yhteisöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	130	131	129	130	130	127	126	126	120	122

Seuraavilla sivuilla taulukoissa 33–39 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot		2013	2014	%-muutos
1	AKK-Motorsport ry	240 000	240 000	0,0
2	Sukeltajaliitto ry	160 000	160 000	0,0
3	Suomen Aikidoliitto ry	50 000	50 000	0,0
4	Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	120 000	120 000	0,0
5	Suomen Ampumahiihtoliitto ry	225 000	240 000	6,3
6	Suomen Ampumaurheiluliitto ry	710 000	710 000	0,0
7	Suomen Biljardiliitto ry	60 000	70 000	14,3
8	Suomen Castingliitto ry	7 000	5 000	-40,0
9	Suomen Cheerleadingliitto ry	50 000	70 000	28,6
10	Suomen Curlingliitto ry	90 000	100 000	10,0
11	Suomen Frisbeegolfliitto ry	0	20 000	100,0
12	Suomen Dartsliitto ry	35 000	35 000	0,0
13	Suomen Golfliitto ry	510 000	470 000	-8,5
14	Suomen Hiihtoliitto ry	1 120 000	1 070 000	-4,7
15	Suomen Hockeyliitto ry	32 000	30 000	-6,7
16	Suomen Ilmailuliitto ry	150 000	150 000	0,0
17	Suomen ITF Taekwon-Do ry	15 000	15 000	0,0
18	Suomen Jousiampujain Liitto ry	55 000	67 000	17,9
19	Suomen Judoliitto ry	305 000	320 000	4,7
20	Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 375 000	1 375 000	0,0
21	Suomen Jääpalloliitto ry	130 000	130 000	0,0
22	Suomen Karateliitto ry	245 000	245 000	0,0
23	Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	310 000	310 000	0,0
24	Suomen Keilailuliitto ry	240 000	265 000	9,4
25	Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	10 000	12 000	16,7
26	Suomen Kiipeilyliitto ry	55 000	60 000	8,3
27	Suomen Koripalloliitto ry	740 000	820 000	9,8
28	Suomen Krikettiliitto ry	30 000	30 000	0,0
29	Suomen Kyykkäliitto ry	12 000	10 000	-20,0
30	Suomen Käsipalloliitto ry	200 000	218 000	8,3
31	Suomen Lentopalloliitto ry	965 000	965 000	0,0
32	Suomen Liitokiekkoliitto ry	30 000	25 000	-20,0
33	Suomen Luisteluliitto ry	250 000	250 000	0,0
34	Suomen Lumilautaliitto ry	145 000	175 000	17,1
35	Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	410 000	425 000	3,5
36	Suomen Miekkaile- ja 5-otteliittoliitto ry	165 000	165 000	0,0
37	Suomen Moottoriliitto ry	170 000	170 000	0,0
38	Suomen Muay Thai-Liitto ry	15 000	15 000	0,0
39	Suomen Nyrkkeilyliitto ry	175 000	190 000	7,9
40	Suomen Oriental Moodo -liitto ry	13 000	10 000	-30,0
41	Suomen Painiliitto ry	305 000	320 000	4,7

42	Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0
43	Suomen Palloliitto ry	1 920 000	2 000 000	4,0
44	Suomen Pesäpalloliitto ry	580 000	550 000	-5,5
45	Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	28 000	27 000	-3,7
46	Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	30 000	30 000	0,0
47	Suomen Purjehdus ja Veneily ry	530 000	560 000	5,4
48	Suomen Pyöräilyunioni ry	175 000	175 000	0,0
49	Suomen Pöytätennisiitto ry	120 000	120 000	0,0
50	Suomen Ratagolfliitto ry	17 000	15 000	-13,3
51	Suomen Ratsastajainliitto ry	620 000	640 000	3,1
52	Suomen Rugbyliitto ry	12 000	12 000	0,0
53	Suomen Saappaanheittoliitto ry	7 000	5 000	-40,0
54	Suomen Salibandyliitto ry	869 000	930 000	6,6
55	Suomen Shakkiliitto ry	45 000	45 000	0,0
56	Suomen Squashliitto ry	180 000	180 000	0,0
57	Suomen Sulkapalloliitto ry	310 000	310 000	0,0
58	Suomen Suunnistusliitto ry	890 000	860 000	-3,5
59	Suomen Taekwondoliitto ry	150 000	165 000	9,1
60	Suomen Taitoluisteluliitto ry	345 000	360 000	4,2
61	Suomen Tanssiurheiluliitto ry	345 000	330 000	-4,5
62	Suomen Tennisliitto ry	270 000	285 000	5,3
63	Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	28 000	27 000	-3,7
64	Suomen Triathlonliitto ry	60 000	75 000	20,0
65	Suomen Uimaliitto ry	700 000	730 000	4,1
66	Suomen Urheiluliitto ry	1 060 000	1 000 000	-6,0
67	Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	27 000	27 000	0,0
68	Suomen Vesihiihtourheilu ry	7 000	5 000	-40,0
69	Suomen Voimannostoliitto ry	50 000	50 000	0,0
70	Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 780 000	1 760 000	-1,1
Yhteensä		21 279 000	21 600 000	1,4 %

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisryhmien liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Erityisliikuntajärjestöt		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Epilepsialiitto ry	14 000	14 000	14 000	14 000	0,0
2	Hengityслиitto Heli ry	46 000	46 000	46 000	52 000	11,5
3	Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	79 000	79 000	79 000	0,0
4	Soveltava Liikunta SoveLi ry	200 000	200 000	200 000	227 000	11,9
5	Suomen CP-liitto ry	45 000	50 000	50 000	50000	10,0
6	Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	320 000	345 000	345 000	345 000	7,2
7	Suomen MS-liitto ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
8	Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	18 000	18 000	18 000	0,0
9	Suomen Reumaliitto ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
10	Suomen Sydänliitto ry	46 000	46 000	46 000	52 000	11,5
Yhteensä		860 000	890 000	890 000	929 000	7,4

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Koululiikuntaliitto ry	300 000	320 000	320 000	320 000	6,3
2	Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	365 000	390 000	390 000	390 000	6,4
3	Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	150 000	150 000	150 000	0,0
4	Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	2 000	2 000	2 000	0,0
Yhteensä		817 000	862 000	862 000	862 000	5,2

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014. Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH (€), indeksikorjaamaton.

TUL, CIF, Suomen Latu, SUH		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 650 000	1 650 000	1 650 000	1 650 000	0,0
2	Finlands Svenska Idrott CIF rf	985 000	985 000	985 000	985 000	0,0
3	Suomen Latu ry	710 000	710 000	710 000	710 000	0,0
4	Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	500 000	500 000	500 000	520 000	3,8
Yhteensä		3 845 000	3 845 000	3 845 000	3 865 000	0,5

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Muut liikuntajärjestöt		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Kalottieurheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	36 000	36 000	36 000	50 000	28,0
2	Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	86 000	90 000	90 000	90 000	4,4
3	Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	50 000	0,0
4	Suomen Erotuomarien Liitto ry	29 000	29 000	29 000	27 000	-7,4
5	Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	160 000	170 000	170 000	170 000	5,9
6	Suomen Metsästäjäliitto ry	22 000	22 000	22 000	20 000	-10,0
7	Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	40 000	45 000	45 000	45 000	11,1
8	Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	80 000	80 000	80 000	80 000	0,0
9	Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	54 000	54 000	54 000	0,0
10	Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	4 000	4 000	4 000	0,0
11	Suomen Valmentajat ry	124 000	140 000	140 000	150 000	17,3
12	Suomen Veteraanieurheiluliitto ry	71 000	75 000	75 000	75 000	5,3
13	Työväen Retkeilyliitto ry	21 000	21 000	21 000	21 000	0,0
14	Urheilutoimittajain liitto ry	6 000	6 000	6 000	5 000	-20,0
15	WAU ry	-	-	-	20 000	100,0
Yhteensä		783 000	822 000	822 000	861 000	9,1

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014. Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Valo ry*	-	-	3 757 000	3 360 000	-11,8
2	Suomen Liikunta ja Urheilu ry	2 150 000	2 150 000	-	-	0,0
3	Nuori Suomi ry	1 190 000	1 190 000	-	-	0,0
4	Suomen Kuntourheiluliitto ry	950 000	950 000	-	-	0,0
5	Suomen Olympiakomitea	4 300 000	4 300 000	1 100 000	1 100 000	-290,9
6	Suomen Paralympiakomitea	870 000	870 000	270 000	270 000	-222,2
7	Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	1 525 000	1 525 000	1 525 000	1 525 000	0,0
Yhteensä		10 985 000	10 985 000	6 652 000	6 255 000	-75,6

*Valo ry on perustettu vuonna 2012 Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n, Nuori Suomi ry:n sekä Suomen Kuntourheiluliiton toimesta.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt		2011	2012	2013	2014	%-muutos
1	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	160 000	160 000	160 000	0,0
2	Etelä-Savon Liikunta ry	190 000	190 000	190 000	190 000	0,0
3	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	483 000	483 000	483 000	470 000	-2,8
4	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	351 000	351 000	351 000	0,0
5	Kainuun Liikunta ry	192 000	192 000	192 000	192 000	0,0
6	Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	159 000	159 000	159 000	0,0
7	Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	208 000	208 000	208 000	0,0
8	Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	150 000	150 000	150 000	0,0
9	Lapin Liikunta ry	187 000	187 000	187 000	178 000	-5,1
10	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	546 000	546 000	546 000	0,0
11	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	302 000	302 000	0,0
12	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	193 000	193 000	193 000	0,0
13	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	236 000	236 000	236 000	0,0
14	Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	182 000	182 000	182 000	0,0
15	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	191 000	191 000	191 000	0,0
Yhteensä		3 730 000	3 730 000	3 730 000	3 708 000	-0,6

6.2 Liikuntajärjestöjen toiminta-menot ja valtionavustukset vuonna 2014

Taulukoissa 40–47 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, hyväksyttävät toimintamenot, valtionavustukset, avustuksen osuus hyväksytyistä menoista sekä koko julkisen tuen osuus hyväksytyistä menoista vuonna 2014. Taulukot on koottu liikuntajärjestöjen omien selvitysten perusteella. Julkiseen tukeen sisältyvät varsinaisen toiminta-avustuksen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadut erityisavustukset sekä Olympiakomitealta, Paralympiakomitealta tai muilta julkisilta tahoilta saadut avustukset, jotka on taulukoissa eritelty omiin sarakkeisiinsa. Olympiakomitea ja Paralympiakomitea jakavat esimerkiksi lajiliitoille valmentajatukea valtion urheilija-apurahaa saavien urheilijoiden valmentajille jaettavaksi.

Liikuntalain (1054/1998) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota

lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei lasketa tiettyjä palkkaukseen liittyviä menoja eikä erikseen määriteltyjä irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja.

Suurin julkisen tuen prosentuaalinen osuus hyväksyttävistä toimintamenoista oli Mielenterveyden Keskusliitolla, jonka tuki oli 97,1 prosenttia hyväksyttävistä toimintamenoista. Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus hyväksyttävistä menoista oli 36,6 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli 30,5 prosenttia. Korkein julkisten avustusten aste oli Suomen Castingliitolla, 83,6 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista ja alhaisin puolestaan Suomen Kendoseurojen Keskusliitolla 12,7 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuonna 2014 myönnettyjä avustuksia. Muiden julkisten avustusten ja tukien saraketta koskien on huomattava, ettei ole takuita siitä, että kaikki järjestöt ovat raportoineet ne täsmällisesti. Tästä johtuen järjestöjen keskinäinen vertailtavuus kärsii. Lisäksi on huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot puuttuvat.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
AKK-Motorsport ry	1 702 216	1 685 332	240 000	14,2	14,2	0	0	0	0
Sukeltajaliitto ry	757 890	752 331	160 000	21,3	21,3	0	0	0	0
Suomen Aikidoliitto ry	118 994	118 888	50 000	42,1	42,1	0	0	0	0
Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	743 817	649 130	120 000	18,5	20,0	10 000	0	0	0
Suomen Ampumahiihtoliitto ry	1 551 263	1 548 552	240 000	15,5	19,9	0	68 600	0	0
Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 249 383	2 249 697	710 000	31,6	42,6	0	210 000	38 000	0
Suomen Biljardiliitto ry	253 416	234 100	70 000	29,9	34,2	10 000	0	0	0
Suomen Castingliitto ry	6 087	5 983	5 000	83,6	83,6	0	0	0	0
Suomen Cheerleadingliitto ry	740 661	504 080	70 000	13,9	13,9	0	0	0	0
Suomen Curlingliitto ry	235 687	235 657	100 000	42,4	63,7	25 000	20 000	0	5 000
Suomen Dartslitto ry	194 341	80 720	35 000	43,4	43,4	0	0	0	0
Suomen Frisbeegolfliitto ry	67 917	67 917	20 000	29,4	29,4	0	0	0	0
Suomen Golfliitto ry	3 664 453	3 501 206	470 000	13,4	17,6	60 000	55 000	0	30 000
Suomen Hiihtoliitto ry	5 874 277	4 911 725	1 070 000	21,8	27,0	0	255 794	0	0
Suomen Hockeyliitto ry	90 343	90 314	30 000	33,2	51,3	0	0	0	16 337
Suomen Ilmailuliitto ry	960 131	947 384	150 000	15,8	17,6	17 000	0	0	0
Suomen ITF Taekwon-Do ry	88 359	88 289	15 000	17,0	17,0	0	0	0	0
Suomen Jousiampujain Liitto ry	252 138	251 641	67 000	26,6	43,9	0	36 500	7 000	0
Suomen Judoliitto ry	1 157 688	1 149 586	320 000	27,8	39,6	0	99 692	35 002	0
Suomen Jääkiekkoliitto ry	19 500 826	16 290 672	1 375 000	8,4	14,4	36 280	315 000	0	618 516

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus- tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Jääpalloliitto ry	331 764	281 988	130 000	46,1	46,1	0	0	0	0
Suomen Karateliitto ry	860 815	835 202	245 000	29,3	29,6	0	2 500	0	0
Suomen Kaukalopallo- ja ringeteliitto ry	763 616	762 593	310 000	40,7	40,7	0	0	0	0
Suomen Keilailuliitto ry	915 402	765 219	265 000	34,6	37,2		20 000	0	0
Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	94 175	94 175	12 000	12,7	12,7	0	0	0	0
Suomen Kiipeilyliitto ry	265 882	265 511	60 000	22,6	28,2	15 000	0	0	0
Suomen Koripalloliitto ry	5 118 212	5 115 391	820 000	16,0	27,3	310 000	267 500	0	0
Suomen Kriketiliitto ry	133 235	130 303	30 000	23,0	25,9	3 800	0	0	0
Suomen Kyykkäliitto ry	16 177	16 177	10 000	61,8	61,8	0	0	0	0
Suomen Käsipalloliitto ry	1 104 138	1 038 881	218 000	21,0	21,0	0	0	0	0
Suomen Lentopalloliitto ry	5 161 859	5 121 226	965 000	18,8	27,4	70 000	337 400	0	30 000
Suomen Liitokiekkoliitto ry	121 384	120 034	25 000	20,8	20,8	0	0	0	0
Suomen Luisteluliitto ry	1 179 278	1 178 519	250 000	21,2	32,3	0	130 390	0	0
Suomen Lumilautaliitto ry	472 460	472 460	175 000	37,0	71,6	7 500	155 808	0	0
Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	870 353	724 388	425 000	58,7	74,3	0	112 900	0	0
Suomen Miekkailu- ja 5-otteliitto ry	289 863	281 291	165 000	58,7	65,4	19 100	0	0	0
Suomen Moottoriliitto ry	992 246	974 231	170 000	17,4	17,4	0	0	0	0
Suomen Muay Thai- liitto ry	38 260	38 181	15 000	39,3	39,3	0	0	0	0
Suomen Nyrkkeilyliitto ry	403 016	401 766	190 000	47,3	50,1		11 311	0	0

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus-tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Oriental Moodo -liitto ry			10 000						
Suomen Painiliitto ry	892 561 71	892 479	320 000	35,9	63,3	90 000	145 300	0	10 000
Suomen Painonnostoliitto ry	366 228	363 549	200 000	55,0	57,0	0	7 325	0	0
Suomen Palloliitto ry	15 050 398	11 729 836	2 000 000	17,1	18,8	45 000	165 707	0	0
Suomen Pesäpalloliitto ry	1 843 473	1 810 744	550 000	30,4	33,6	58 000	0	0	0
Suomen Pétanque- Liitto ry	82 560	82 560	27 000	32,7	32,7	0	0	0	0
Suomen Potkunyrkkeily- liitto ry	43 094	43 081	30 000	69,6	69,6	0	0	0	0
Suomen Purjehdus- ja Veneily ry	1 971 196	1 970 516	560 000	28,4	40,8	0	243 400	0	0
Suomen Pyöräilyunioni ry	390 839	389 989	175 000	44,9	60,5	25 000	36 100	0	0
Suomen Pöytätennisliitto ry	375 144	261 188	120 000	45,9	50,5	0	12 000	0	0
Suomen Ratagolfliitto ry	29 857	24 539	15 000	61,1	61,1	0	0	0	0
Suomen Ratsastajainliitto ry	3 946 510	3 521 573	640 000	18,2	21,9	50 000	16 250	30 000	36 060
Suomen Rugbyliitto ry			12 000						
Suomen Saappaanheitto- liitto ry	10 264	10 013	5 000	49,9	49,9	0	0	0	0
Suomen Salibandyliitto ry	6 023 641	6 033 066	930 000	15,4	17,4	60 000	44 250	0	13 673
Suomen Shakkiliitto ry	145 292	140 709	45 000	32,0	32,0	0	0	0	0
Suomen Squashliitto ry	388 371	293 310	180 000	61,4	72,7	22 000	11 200	0	0
Suomen Sulkapalloliitto ry	709 375	662 618	310 000	46,8	52,4	12 000	25 100	0	0
Suomen Suunnistusliitto ry	2 298 142	2 120 604	860 000	40,6	45,1	4 000	91 700	0	0
Suomen Taekwondoliitto ry	442 164	441 325	165 000	37,4	54,2	15 000	59 300	0	0

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Taitoluisteluliitto ry	1 833 606	1 595 892	360 000	22,6	37,4	0	94 000	0	143 520
Suomen Tanssiurheiluliitto ry	604 906	600 734	330 000	54,9	57,4	15 000	0	0	0
Suomen Tennisliitto ry	1 629 527	1 316 281	285 000	21,7	22,8	0	15 000	0	0
Suomen Tikkaurheiluliitto ry	48 045	48 045	27 000	56,2	56,2	0	0	0	0
Suomen Triathlonliitto ry	122 086	122 086	75 000	61,4	61,4	0	0	0	0
Suomen Uimaliitto ry	2 032 377	1 910 670	730 000	38,2	46,8	0	118 600	45 000	0
Suomen Urheiluliitto ry	6 215 976	5 551 665	1 000 000	18,0	26,6	45 000	345 700	85 000	0
Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	99 021	98 726	27 000	27,3	30,4	3 000	0	0	0
Suomen Vesihiihtourheilu ry	6 745	6 415	5 000	77,9	77,9	0	0	0	0
Suomen Voimanostoliitto ry	186 220	138 516	50 000	36,1	36,1	0	0	0	0
Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	4 682 544	4 515 351	1 760 000	39,0	53,7	600 000	62 875	0	1 000
Yhteensä	110 919 624	100 676 823	21 600 000	21,5	27,8	1 627 680	3 592 202	240 002	904 106

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Erityisliikunta-järjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyt-tävät toiminta-menot	Valtion-avustus	Avustus-% hyväksytyt menot	Julkinen tuki-% hyväksytyt menot	OKM:n erityis-avustukset	Suomen Olympia-komitea ry	Suomen Paralympia-komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Epilepsialiitto ry	17 553	17 553	14 000	79,8	82,4	0	0	0	456
Hengitysliitto Heli ry	118 560	118 560	52 000	43,9	43,9	0	0	0	0
Mielenterveyden Keskusliitto ry	81 369	81 369	79 000	97,1	97,1	0	0	0	0
Soveltava Liikunta SoveLi ry	240 058	240 058	227 000	94,6	94,6	0	0	0	0
Suomen CP-liitto ry	57 075	57 075	50 000	87,6	87,6	0	0	0	0
Suomen kuurojen Urheiluliitto ry	468 482	467 921	345 000	73,7	93,2	91 299	0	0	0
Suomen MS-liitto	84 267	77 618	46 000	59,3	59,3	0	0	0	0
Suomen Parkinson-liitto ry	21 674	21 674	18 000	83,0	83,0	0	0	0	0
Suomen Reumaliitto ry	72 697	72 697	46 000	63,3	63,3	0	0	0	0
Suomen Sydänliitto ry	67 911	61 629	52 000	84,4	84,4	0	0	0	0
Yhteensä	1 229 645	1 216 153	929 000	76,4	83,9	91 299	0	0	456

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyt-tävät toiminta-menot	Valtion-avustus	Avustus % hyväk-sytyt menot	Julkinen tuki % hyväk-sytyt menot	OKM:n erityis-avustukset	Suomen Olympia-komitea ry	Suomen Para-lympia-komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Koululiikuntaliitto ry	574 359	565 903	320 000	56,5	61,9	30 180	0	0	0
Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	525 670	492 116	390 000	79,2	95,7	81 000	0	0	0
Suomen ammatillisen koulu-tuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry	770 308	675 934	150 000	22,2	58,3	157 015	0	0	87 087
Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	5 839	5 839	2 000	34,3	34,3	0	0	0	0
Yhteensä	1 876 176	1 739 790	862 000	49,5	70,0	268 195	0	0	87 087

Taulukko 43.Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtion- avustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Paralympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	2 873 138	2 754 526	1 650 000	59,9	70,7	298 369	0	0	0
Finlands Svenska Idrott rf	1 714 529	1 599 179	985 000	61,6	64,1	40 000	0	0	0
Suomen Latu ry	2 038 567	1 923 463	710 000	36,9	39,6	50 000	0	0	1 900
Suomen Uimaopetus- ja Hengenvelastusliitto ry	1 048 338	1 045 587	520 000	49,7	51,9	23 000	0	0	0
Yhteensä	7 674 572	7 322 755	3 865 000	52,8	58,4	411 369	0	0	1 900

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtion- avustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Paralympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Kalottiturheilu ry (Urheilun kalottikeskus)			50 000			13 000			
Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry	271 732	238 012	90 000	37,8	39,9	5 000	0	0	0
Reserviläisurheiluliitto ry	165 336	163 016	50 000	30,7	43,7	0	0	0	21 262
Suomen Erotuomarien Liitto ry			27 000			3 000			
Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	249 593	249 560	170 000	68,1	72,1	10 000	0	0	0
Suomen Metsästäjäläiitto ry	2 274 344	1 763 112	20 000	1,1	6,6	0	0	0	95 976
Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	102 566	102 566	45 000	43,9	98,3	55 831	0	0	0
Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	388 631	361 648	80 000	22,1	42,9	75 000	0	0	0
Suomen Sotilasurheilu- liitto ry	191 362	176 132	54 000	30,7	30,7	0	0	0	0
Suomen Työpaikka- urheilu ry	31 259	31 169	4 000	12,8	12,8	0	0	0	0
Suomen Valmentajat ry	368 464	358 065	150 000	41,9	41,9	0	0	0	0
Suomen Veteraaniturheiluliitto ry	269 148	240 138	75 000	31,2	40,4	22 000	0	0	0
Työväen Retkeilyliitto ry	61 424	59 592	21 000	35,2	35,2	0	0	0	0
Urheilutoimittajain Liitto ry	82 019	59 741	5 000	8,4	8,4	0	0	0	0
WAU ry	908 103	908 103	20 000	2,2	20,4	38 711	0	0	126 931
Yhteensä	5 363 981	4 710 854	861 000	18,3	28,2	222 542	0	0	244 169

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt:
Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Valo ry*	8 852 346	8 796 795	3 360 000	38,2	70,6	2 850 606	0	0	0
Suomen Olympiakomitea ry			1 100 000			7 858 643			
Suomen Paralympia- komitea ry	696 791	684 637	270 000	39,4	84,4	207 853	100 000	0	0
Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	2 416 811	2 407 590	1 525 000	63,3	77,0	145 837	98 000	0	85 000
Yhteensä	11 965 948	11 889 022	6 255 000	52,6	148,0	11 062 939	198 000	0	85 000

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2014 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtionavustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki % hyväksytyt menot	OKM:n erityisavustukset	Suomen Olympiakomitea ry	Suomen Paralympiakomitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	492 135	489 145	160 000	32,7	70,8	116 620	0	0	69 800
Etelä-Savon Liikunta ry	981 389	980 475	190 000	19,4	20,7	0	0	0	13 200
Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	866 095	862 173	470 000	54,5	70,4	0	0	0	136 857
Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 592 103	1 581 882	351 000	22,2	25,8	55 500	0	0	1 651
Kainuun Liikunta ry	793 339	774 932	192 000	24,8	56,6	32 000	0	0	214 385
Keski-Pohjanmaan Liikunta ry	519 417	509 129	159 000	31,2	39,8	21 349	0	0	22 377
Keski-Suomen Liikunta ry	547 969	547 802	208 000	38,0	52,0	0	0	0	77 052
Kymenlaakson Liikunta ry	534 485	531 083	150 000	28,2	43,8	7 000	0	0	75 764
Lapin Liikunta ry	318 842	318 323	178 000	55,9	66,1	0	0	0	32 500
Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 859 355	1 820 977	546 000	30,0	46,1	187 268	0	0	105 826
Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	832 085	727 669	302 000	41,5	53,1	76 195	0	0	8 000
Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 747 250	961 492	193 000	20,1	77,1	28 000	0	0	520 050
Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	549 403	540 111	236 000	43,7	61,1	0	0	0	94 000
Pohjois-Savon Liikunta ry	821 846	813 960	182 000	22,4	55,0	0	0	0	265 593
Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 040 099	1 038 944	191 000	18,4	59,7	0	0	0	428 837
Yhteensä	13 495 812	12 498 099	3 708 000	29,7	50,4	523 931	0	0	2 065 892

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2014 (€).

Järjestöryhmä	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Varsinaiset liikuntajärjestöt	127 063 998	115 666 375	28 117 000	24,3	31,4	3 176 005	3 592 202	240 002	1 237 718
Liikunnan palvelujärjestöt	25 461 760	24 387 121	9 963 000	40,9	98,0	11 586 871	198 000	0	2 150 892
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	152 525 758	140 053 496	38 080 000	25,0	43,0	14 762 876	3 790 202	240 002	3 388 610

Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2014 on esitetty taulukossa 48. Toiminnanalakohmainen jaottelu on muuttunut edellisvuodesta siten, että nuoriso- ja aikuisliikunta on yhdistetty kokonaisuudessaan harrasteliikunnan alle. Toiminnanalakohmaisessa tarkastelussa on kuitenkin syytä huomioida, että joidenkin liikuntajärjestöjen koh-

dalla toimintakulttuuri tai lajien luonne on asettanut rajoitteita kaikkien toiminnanalojen käytölle menolajittelussa. Liikuntajärjestöjä koskevat tiedot ovat peräisin liikuntajärjestöjen tilinpäätösyhteenvedoista sekä valtionapulaskelmista. Vuonna 2014 kaikkien liikuntajärjestöjen varoista 34,4 prosenttia kohdistui harrasteliikuntaan, 27,2 prosenttia huippu-urheiluun ja 38,3 prosenttia järjestötoimintaan.

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2014.

Järjestöryhmä	Harraste- liikunta	Huippu- urheilu	Järjestö- toiminta
Varsinaiset liikuntajärjestöt			
Lajiliitot	34,7 %	35,6 %	29,7 %
Erytisliikuntajärjestöt	22,3 %	15,9 %	61,8 %
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	65,4 %	5,4 %	29,1 %
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	55,6 %	1,8 %	42,6 %
Finlands Svenska Idrott rf	52,3 %	0,0 %	47,7 %
Suomen Latu ry	56,9 %	0,0 %	43,1 %
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	0,0 %	0,0 %	100,0 %
Muut liikuntajärjestöt	20,7 %	0,7 %	78,6 %
Varsinaiset liikuntajärjestöt yhteensä	35,3 %	31,2 %	33,4 %
Liikunnan palvelujärjestöt			
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	4,2 %	14,0 %	81,8 %
Alueelliset yhteisöt	50,7 %	1,9 %	47,4 %
Liikunnan palvelujärjestöt yhteensä	29,6 %	6,3 %	64,1 %
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	34,4 %	27,2 %	38,3 %

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2014

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosittain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustukset ovat projektiluonteisia. Erityisavustuksia voidaan myös myöntää muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille.

Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi liikuntajärjestöille ja lajiliitoille kaikkiaan noin 13,5 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Suurimmat erityisavustukset myönnettiin Suomen Olympiakomitealle, Paralympiakomitealle ja Valo ry:lle, joiden yhteenlaskettu erityisavustusten määrä oli yli puolet erityisavustusten kokonaissummasta. Muita suurien erityisavustusten saajia olivat Suomen Voimisteluliitto Svoli 600 000 euroa, Koripalloliitto 310 000 euroa ja Suomen Työväen Urheiluliitto 298 000 euroa. Taulukossa 49 on esitetty liikuntajärjestöille vuonna 2014 myönnetty erityisavustukset avustuskohteittain luokiteltuina.

Kilpailujen ja tapahtumien järjestämisen kohtaan taulukossa 49 sisältyvät liikuntajärjestöille myönnetty avustukset Suomessa järjestettyjen kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseksi, hakemiseksi tai tappioiden kattamiseksi. Suurin avustus kilpailutapahtumien osalta, 600 000 euroa, myönnettiin Suomen Voimisteluliitto Svoli ry:lle Gymnastrada 2015 tapahtuman järjestelyihin.

Projektit, hankkeet ja ohjelmat – kohtaan sisältyvät suurimpina VALO:n Liike elämään -hanke (160 000 euroa) sekä Koripalloliiton koripallon kokonaisvaltainen kehityshanke (100 000 euroa). Merkittävin tuki lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnettiin Valo ry:lle Liikkuva koulu -ohjelman kunta- ja koulu-kohtaiseen kehittämistyöhön, yhteensä 600 000 euroa.

Tuettuja terveysliikunnan hankkeita oli yhteensä yhdeksän. Näistä merkittävimpinä Suomen Urheiluliiton 45 000 euron avustus Suomi juoksuun – hankkeelle. Julkaisujen ja historiikkien laatimiseen valtionavustusta sai kaksi järjestöä. Liikuntajärjestöille myönnettiin erityisavustuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Kansainvälistä ja EU-toimintaa on käsitelty tarkemmin luvussa 8. Liikuntapaikkarakentamista käsitellään tarkemmin

luvussa 4, terveyttä edistävää liikuntaa luvussa 11 ja lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa luvussa 12.

Kilpaurheilun kohtaan sisältyvät muun muassa Suomen Olympiakomitea ry:n saamat 6 860 000 euroa Huippu-urheiluyksikön toimintaa ja ohjelmia varten sekä 250 000 euron avustus Sotshin Olympialaisiin. Kilpa- ja huippu-urheilua käsitellään tarkemmin luvussa 9.

6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut tukea urheiluseuroille veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien. Kokonaisuutena tukea on myönnetty 15 vuoden aikana lähes 26 miljoonaa euroa. Tuki kanavoitiin seuroille vuoteen 2009 asti Nuori Suomi ry:n kautta. Vuonna 2009 tukea myönnettiin ensimmäisen kerran päätoimisten työntekijöiden palkkaamiseen. Vuosina 2009–2012 haku- ja jakoprosessista vastasivat yhdessä Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU), Nuori Suomi ry ja Kuntoliikuntaliitto ry. Vuodesta 2013 seuratoiminnan kehittämistuen jakaminen on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön vastuulla.

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu urheilu- ja liikuntaseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Seuratuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään ja uudistetaan perustoimintaa, sekä mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Seuratuen avulla vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja tuetaan seurojen tekemää vapaaehtoistyötä. Seuratuen avulla edistetään monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain (1054/1998) 9 §:n nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Seuratuen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä edistetään matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämistä ja toimenpiteitä.

Seuratoiminnan kehittämistukeen myönnettiin vuonna 2014 yhteensä 5 miljoonaa euroa. Myönteisen tukipäätöksen sai 378 hakijaa, mikä on noin kolmasosa kaikista hakijoista. Taulukossa 50 esitetään haettujen ja myönnettyjen seuratukien määrät vuonna 2014.

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2014.

Avustuskohde	kpl	€	%
Kilpailujen ja tapahtumien järjestäminen sekä kilpailumatkat	26	1 723 800	12,8 %
Seuratoiminnan kehittäminen	5	307 000	2,3 %
Projektit, hankkeet ja ohjelmat	20	826 424	6,1 %
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	22	1 851 243	13,7 %
Terveysliikunnan kehittäminen	9	286 000	2,1 %
Kansainvälinen yhteistyö ja kongressit	11	656 036	4,9 %
Julkaisut ja historiikit	2	58 000	0,4 %
Liikuntapaikkarakentaminen ja sen tutkimus	6	132 800	1,0 %
Kilpa-urheilu	6	7 644 000	56,7 %
Yhteensä	107	13 485 303	100 %

Taulukko 50. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuonna 2014.

Vuosi	Hakemukset, kpl	Myönnöt, kpl	Hakumäärä, €	Myönnöt, €	Seuroja tuen piirissä	Toiminnalliset	Palkkaus	Jatko- hankkeet
2013	1 205	309	19 300 000	3 850 000	388	188	121	0
2014	1 162	378	19 900 000	5 000 000	478	157	55	166

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä

Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/

Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa. Valtion liikuntaneuvoston

julkaisuja 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf

Liikunta-asetus 18.12.1998/1055. .

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2013.

Saatavilla: <http://www.sport.fi/kirjasto/teos/suomen-olympiakomitean-vuosikertomus-2013>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi

Vuoden 2014 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.

Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 9,2 miljoonalla eurolla.

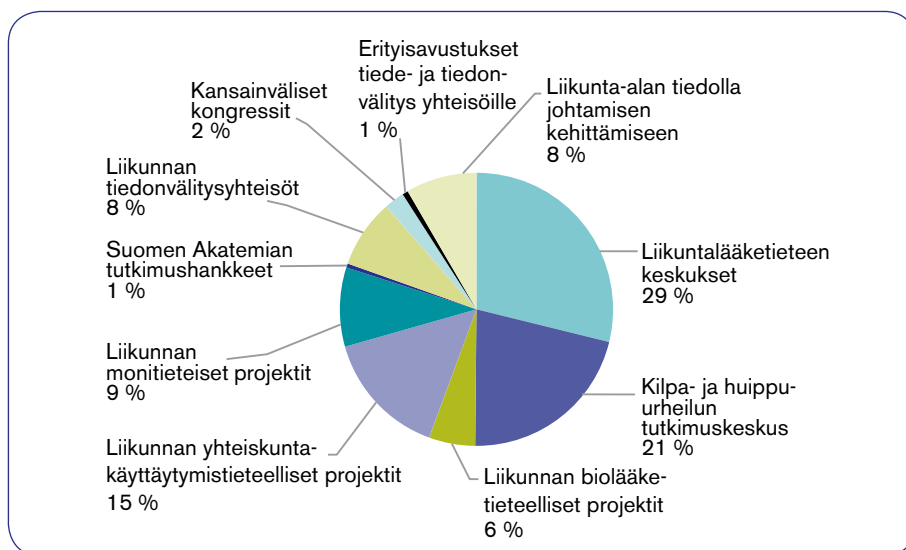
Ministeriön tutkimusrahoitusta on kohdistettu Uusi suunta liikuntatutkimukseen -strategian (Opetusministeriön julkaisu 2009:18) linjausten mukaisesti. Liikuntatutkimusrahoituksella tavoitellaan korkeatasoista ja soveltavaa liikuntatieteellistä tutkimusta, jolla on uutuusarvoa sekä merkitystä käytännön liikuntatoiminnan kehittämisessä. Liikuntapolitiikan painopisteet: lapset ja nuoret, liikkumattomuus, kansalaistoiminta ja huippu-urheilu, on nostettu teemoina tutkimuksen keskiöön. Huomiota kiinnitetään enenevässä määrin tiedon hyödyntämiskysymyksiin, kuten vuorovaikutuksen lisäämiseen tutkijoiden ja käytännön toimijoiden välillä sekä tiedon systemaattiseen kokoamiseen ja analysointiin. Tavoitteena on tuottaa tutkittuun tietoon pohjautuvia johtopäätöksiä ja suosituksia.

Vuonna 2013 julkaistiin uusi liikuntatutkimuksen rahoitusta linjaava asiakirja: Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017 – Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. (Opetus- ja kulttuuriminis-

teriön julkaisuja 2013:15). Asiakirjan linjauksia on noudatettu vuodesta 2014 alkaen. Julkaisun pääpaino keskittyy eduskunnan linjaamiin liikuntatoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteisiin, jotka liittyvät koko väestön liikunnan edistämiseen, liikunnan saavutettavuuteen sekä liikunta- ja urheilukulttuurin erityispiirteisiin. Lisäksi tietoa tarvitaan liikuntapolitiikan eri teema-alueita poikkileikkaavista kokonaisuuksista kuten liikunnan edistämistoimien vaikuttavuudesta ja poikkihallinnollisuudesta. Tutkimushankkeiden tulee keskeisiltä osiltaan käsitellä liikuntaa ja noudattaa julkaisun linjauksia. Rahoitettavan tutkimuksen tulee olla liikuntatieteellisesti korkeatasoista ja innovatiivista sekä sovellettavuusarvoltaan korkeaa.

Kuviossa 17 esitetään kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2014 myöntämät valtionavustukset liikunnan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaan. Tiedonvälitystoimintaan kuviossa sisältyvät myöhemmin tässä luvussa esiteltujen liikuntatieteellisten tiedonvälitys- ja muiden yhteisöjen toiminta-avustukset.

Edellä mainittujen avustuskohteiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämissyöhyön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnettyt valtionavustukset vuonna 2014.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön on tullut vuosittain lähes 100 tutkimusprojektihakemusta, joskin viime vuosina hakemusten määrä on ollut laskussa. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2014 rahoitusta haki 64 tutkimusprojektia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 34 projektille, yhteensä 2 499 611 eurolla.

Valtion liikuntaneuvoston liikuntatieteen jaosto antaa lausunnot liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemuksista. Kaikkien tieteenalojen hakemukset arvioidaan liikuntatieteen jaoston koordinoimassa arviointipaneelissa. Erityistä painoarvoa annetaan hankkeiden liikuntatieteelliselle merkitykselle, hankkeen sovellettavuudelle sekä innovatiivisuudelle.

Liikuntatieteen jaosto on linjannut, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmilla keskimääräisillä avustussummilla, jotta projektien toteutumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuutta rahoitettavista hankkeista on pienennetty, sillä tarkasteltaessa asiaa kansallisesti ja kansainvälisesti, terveys- ja lääketieteellistä tutkimusta tehdään yhteisen paljon riippumatta ministeriön rahoituksesta.

Vuonna 2014 yhteiskunta- ja käyttätymistieteellisille tutkimusprojekteille myönnettiin yli 790 000 euroa enemmän avustuksia kuin biolääketieteen projekteille. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akatemia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Raha-automaattiyhdistys sekä lukuisat säätiöt.

Rahoitetun tutkimuksen raportointivaatimuksia on muutettu niin, että vuodesta 2009 eteenpäin tutkimukset, joissa opetus- ja kulttuuriministeriö on ollut mukana rahoittajana, raportoidaan yleistajuisessa muodossa ministeriöön tutkimuksen valmistuttua. Ministeriön rahoittamien tutkimushankkeiden edistymistä ja tuloksia seurataan aktiivisesti liikuntatieteen jaostossa ja ministeriössä. Taulukossa 51 on esitetty liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2014.

Taulukossa 52 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnetty avustussummat tieteenaloittain vuosina 2013–2014.

Taulukko 51. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2011–2014.

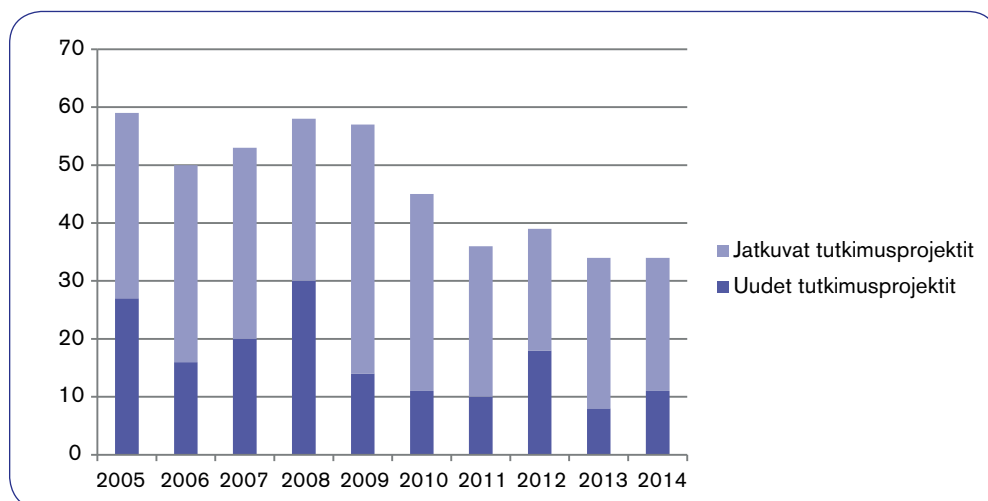
Teema	2011			2012			2013			2014		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Lapset ja nuoret	10	736 000	30,2	10	735 500	26,4	6	659 000	26,4	7	558 526	22,3
Koululiikunta	2	90 000	3,7	4	265 000	9,5	6	400 000	16,0	4	280 000	11,2
Varusmiehet	1	125 000	5,1	1	125 000	4,5	0	0	0,0	0	0	0,0
Liikunta-gerontologia	5	375 000	15,4	4	223 000	8,0	3	187 000	7,5	6	393 710	15,8
Fyysisen aktiivisuuden fysiologiset ja terveydelliset vaikutukset	6	440 000	18,1	9	532 000	19,1	13	899 500	36,0	8	626 375	25,1
Kilpa- ja huippu-urheilu, valmennus	6	367 000	15,1	5	272 000	9,7	5	295 000	11,8	1	45 000	1,8
Liikunnan yhteiskunnalliset ilmiöt, liikuntahistoria	4	304 000	12,5	6	638 000	22,9	1	58 000	2,3	8	596 000	23,8
Yhteensä	34	2 437 000	100,0	39	2 790 500	100,0	34	2 498 500	100,0	34	2 499 611	100,0

Taulukko 52. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2013–2014.

Projektit	2013					2014				
	Haettu kpl	Haettu €	Myöntö kpl	Myöntö €	Myöntö %	Haettu kpl	Haettu €	Myöntö kpl	Myöntö €	Myöntö %
Biolääketieteelliset projektit	22	2 121 299	10	722 000	34,0	18	1 612 235	6	459 000	28,5
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset projektit	41	3 007 247	19	1 441 000	47,9	25	2 583 651	19	1 254 226	48,5
Monitieteelliset projektit	9	755 915	5	335 500	44,4	21	1 570 626	9	786 385	50,1
Yhteensä	72	5 884 461	34	2 498 500	42,5	64	5 766 512	34	2 499 611	43,3

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikunta-tieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain

riittävät määrärahat. Kuviossa 18 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2005–2014. Vuonna 2014 valtionavustusta saaneista 34 tutkimusprojektista 23 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.

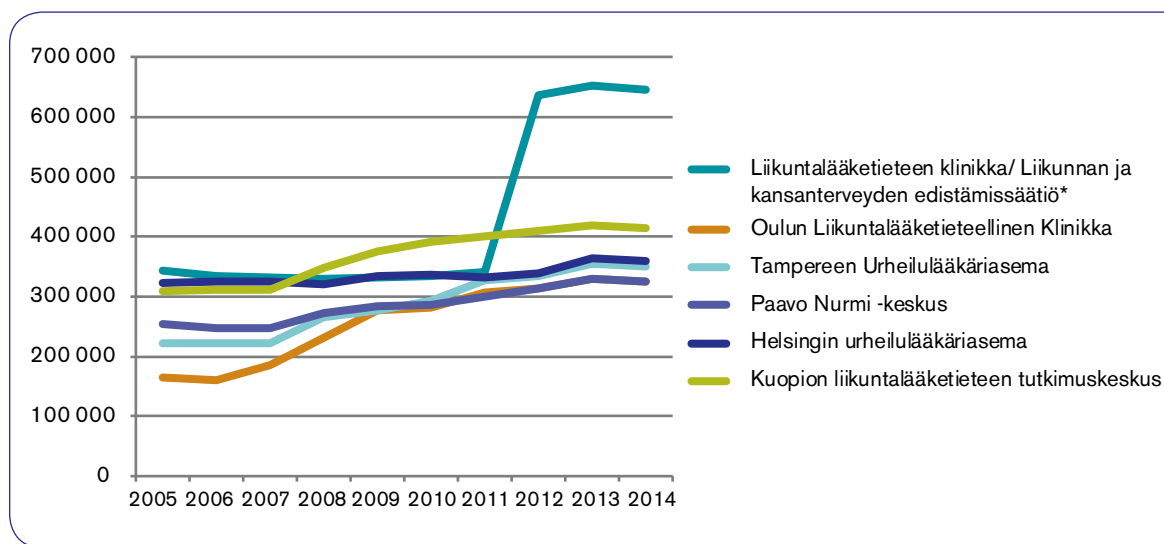
Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2005–2014.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuksat

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden (Helsinki, Turku, Tampere, Kuopio, Oulu, Jyväskylä) liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutusta. Vuosien 2005 ja 2014 välisenä aikana liikuntalääketieteen keskusten

indeksikorjatut yleisavustukset ovat kohonneet noin miljoonalla eurolla 1,4 miljoonasta 2 420 000 euroon. Liikuntalääketieteen keskusten saamien valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014 on esitetty kuviossa 19.

Jyväskylän liikuntalääketieteen klinikan yleisavustus on sisällytetty Liikunnan ja terveyden edistämiskeskuksen (LIKES) yleisavustukseen vuodesta 2012 lähtien. Tästä johtuen kyseisen liikuntalääketieteen keskuksen osalta avustuksissa on tapahtunut merkittävä korotus vuosina 2005–2014 noin 340 000 eurosta lähes 650 000 euroon.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt LIKESin kanssa tavoiteohjauskeskustelun joulukuussa 2012, jonka pohjalta on allekirjoitettu tavoiteohjausasiakirja kesällä 2013. Asiakirja oli voimassa 2014 loppuun saakka. Tavoiteohjauksella ministeriö tukee LIKESin toimintaa monialaisena tutkimusyhteisönä, joka toteuttaa myös päätöksentekoa palvelevaa tutkimus-, arviointi- ja selvitystyötä. LIKESin erityistä asiantuntemusaluetta on etenkin liikunta-aktiivisuuteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja liikunta-aktiivisuuteen vaikuttaminen sekä lasten ja nuorten liikunnan edistäminen. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä LIKESin toiminnan tuloksellisuutta sekä liikunnan edistämiseen liittyvän tiedon, asiantuntemuksen ja osaamisen vaikuttavuutta liikuntakulttuurissa.

Liikuntalääketieteen keskukset ovat saaneet toiminta-avustusten lisäksi erillismäärärahaa liikuntalääketieteellisiin laitehankintoihin. Laiteavustusten myöntäminen ei kuitenkaan ole vuosittaista tai säännönmukaista.

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saattaminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, UKK-instituutin kirjasto Tampereella ja Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta saivat vuonna 2014 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry, Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry, Suomen Urheilupsykologien Yhdistys ry sekä Suomen Urheilufysioterapeutit ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2010–2014 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 53. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, koska KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen

Valtion talousarvion mukaisesti liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualue on viime vuosien aikana vahvistanut tiedolla johtamisen kokonaisuutta usein eri keinoin.

Valtion liikuntatoimen talousarvioissa on vuodesta 2012 alkaen osoitettu määräraha liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja tietopohjan vahvistamiseen. Määrärahan tarkoituksena on osaltaan edesauttaa liikuntapolitiikan ja -alan eheän strategisen tason tiedollisen kokonaisuuden rakentamista. Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 355 000 euroa viidelle liikunta-alan tiedolla johtamisen hankkeelle. Avustusta myönnettiin muun muassa lasten ja nuorten liikuntakäyttötymisen seurantatutkimuksen kehittämiseen sekä peruskoululaisten fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmän ja terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmän tiedon tuotantoon.

Tiedolla johtamisen kehittämiseen liittyen avattiin vuonna 2014 lisäksi erillishaku liikunnan strategisen selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeille. Liikunnan strategisen selvitys- ja tutkimustoiminnan avulla pyritään kartoittamaan nykytilaa uusista ja ajankohtaisista ilmiöistä sekä löytämään ratkaisuja merkittäviin liikunta-alan haasteisiin ja ongelmiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti kevään 2014 aikana liikunnan strategisen selvitys- ja tutkimustutkimus-toiminnan hankehakuun laitettavat ajankohtais-teemat, joita olivat 1) kuntien liikuntatoimen organisoitumisen nykytila, 2) kuntien hyvinvointikertomusten analyysi, 3) seksuaalisen häirinnän ja väkivallan nykytila suoma-laisessa liikuntakulttuurissa, 4) antidopingsäännöstö ja perus- ja ihmisoikeudet sekä 5) hyvä hallintotapa liikunta-alalla. Hakemuksia saapui kaikkiaan kahdeksan kappaletta ja avustusta myönnettiin kolmelle hankkeelle yhteensä 165 000 euroa.

Taulukko 53. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2010–2014.

1. Liikuntalääketieteen keskus	2010	2011	2012	2013	2014
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö / Liikuntalääketieteen Klinikka*	307 000	322 000	620 000	645 000	645 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	310 000	315 000	330 000	360 000	360 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	360 000	380 000	400 000	415 000	415 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	263 000	283 000	305 000	325 000	325 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	270 000	310 000	325 000	350 000	350 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	260 000	290 000	305 000	325 000	325 000
Yhteensä	1 770 000	1 900 000	2 285 000	2 420 000	2 420 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	49,6 %	49,9 %	54,3 %	55,5 %	50,7 %
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt					
Liikuntatieteellinen Seura ry	595 000	650 000	675 000	680 000	680 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	16,7 %	17,1 %	16,0 %	15,6 %	14,3 %
3. Muut					
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	14 500	10 000	7 000	7 000	7 500
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	10 000	10 000	7 000	7 000	7 000
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	10 000	10 000	7 000	7 000	7 000
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	0	0	0	7 000	35 000
Yhteensä	34 500	30 000	21 000	28 000	56 500
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	1,0 %	0,8 %	0,5 %	0,6 %	1,2 %
4. KIHU-tutkimuskeskus	1 170 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000	1 615 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	32,8 %	32,3 %	29,2 %	28,2 %	33,8 %
Kaikki yhteensä	3 569 500	3 810 000	4 211 000	4 358 000	4 771 500

*Vuodesta 2012 alkaen Liikuntalääketieteen Klinikan valtionavustus on sisällytetty osaksi Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön avustusta

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.okm.fi/OPM/Liikunta>.

Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja hyödyntämiseksi. Opetus- ja kulttuuri ministeriön julkaisuja 2009:18. Helsinki: Opetusministeriö.

Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Liikunta-alan tiedolla johtamisen hankeavustukset 2014. Muistio. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö / tiedote

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston toimintakertomus kaudelta 2007–2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla vuodesta 2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa kolmivuotinen työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala on voinut saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelman tavoitteena on tukea erityisesti ruohonjuuritason liikuntaa ja urheilua. EU:n urheiluministerit kokoontuvat vuosittain kahdesti urheiluneuvostossa, minkä lisäksi järjestetään yksi epävirallinen ministerikokous. Lisäksi liikunnan kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisessä liikuntapolitiikassa pyritään noudattamaan hyvän hallinnon periaatteita. Kansainvälisen yhteistyön paino-alueita ovat muun muassa urheilun eettiset kysymykset, kuten urheilutulosten manipuloinnin ja dopingin vastaisen yhteistyön kehittäminen, sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2014 valtionavustuksia liikunta-alan yhteisöjen kan-

sainväliseen toimintaan, Valtakunnalliselle liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry:lle kansainvälisen naisliikuntaverkoston puheenjohtajuuteen sekä Tieteellisten seuran valtuuskunnalle Suomessa järjestettäviä kansainvälisiä liikuntatieteellisiä kongresseja varten.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla on nykyään vähäistä, sillä yhteistyötä tehdään pitkälti alueellisen, EU- ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisia urheiluministerikokouksia.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Vuonna 2014 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi myös Urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen, jonka Suomi allekirjoitti Euroopan neuvoston urheiluministerikokouksessa 18.9.2014. Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvoston puitteissa koordinoidaan myös Euroopan kannat WADA:n hallintoelimissä. Järjestön liikun-

tapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillirahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa järjestetyissä kokouksissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalais-toiminnan merkitys sekä valtion rooli sen edistäjänä.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvoston urheilutyöryhmä valmistelee liikuntaa ja urheilua koskevat päätökset kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan urheiluministerineuvoston päätettäväksi. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu urheilualan työsuunnitelmassa 2014–2017.

Työsuunnitelman mukaan EU-yhteistyön työsuunnitelmakauden painopistealueet ovat:

- 1) urheilun integriteetti, erityisesti dopingin ja manipuloinnin torjuminen, alaikäisten suojeleminen, hyvä hallintotapa ja sukupuolten tasa-arvo;
- 2) urheilun taloudellinen ulottuvuus, erityisesti urheilun kestävä rahoitus, suurten urheilutapahtumien perintö, urheilun ja innovoinnin taloudelliset hyödyt;
- 3) urheilu ja yhteiskunta, erityisesti terveyttä tukeva liikunta, vapaaehtoisuus sekä urheilualan työllisyys ja koulutus.

Painopistealueiden mukaisia tehtävänantoja valmistelemaan on perustettu viisi asiantuntijatyöryhmää, jotka koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Lisäksi urheilujärjestöt ovat edustettuina niissä tarkkailijoina.

Käytännössä keskeisiä välineitä unionin liikunta- ja urheilupolitiikan toteutuksessa ovat unionin rahoitusvälineet ja erityisesti Erasmus+ -ohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu Erasmus+ -ohjelman vuosittaisen rahoitussuunnitelmien ja painopistealueiden valmisteluun ja hyväksymiseen ohjelmakomiteassa.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seurain valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle kansainvälisille liikuntatieteellisille kongresseille. Vuonna 2014 määräraha oli 200 000 euroa. Kongresseja järjestettiin yhteensä viisi, joista suurimman, 50 000 euron tuen, sai 12th Scandinavian Congress of Medicine and Science in Sports -kongressi. Seuraavaksi suurimmat avustuksen saajat olivat Fédération International d'Education Physique (FIEP) World Congress 2014 & 10th

International Seminar for Physical Education Teachers (20 000 €) ja 3rd International Congress on Science and Nordic Skiing; from science to practise (17 000 €).

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

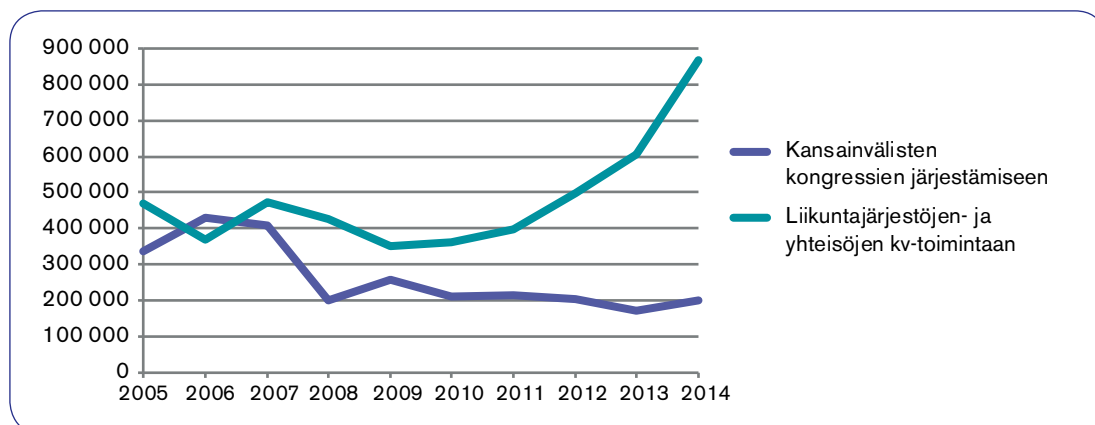
Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2014 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 868 000 euroa. Taulukossa 54 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2005–2014.

Taulukko 54. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2005	371 003	470 766
2006	298 268	367 731
2007	397 000	473 642
2008	377 500	425 624
2009	318 000	351 561
2010	334 200	363 486
2011	375 500	397 003
2012	483 700	496 818
2013	596 900	604 264
2014	868 000	868 000

Huom. Vuodesta 2006 Kansainvälisten kongressien avustukset ovat menneet omalta momentiltaan. Ennen vuotta 2006 Kansainvälisen toiminnan momentilta.

Merkittävin valtionavustus myönnettiin Valtakunnalliselle liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry:lle International Working Group on Women and Sport (IWG) ja European Non-Governmental Sports Organisation (ENSGO) puheenjohtajuuksiin sekä muihin toimintamenoihin, joihin myönnettiin yhteensä 400 000 euroa. Toiseksi merkittävin avustussumma 60 000 euroa on myönnetty Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan Suomeen sijoittumisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuviossa 20 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisten avustusten kehitys vuosina 2005–2014.

Lähteitä:

European Non-Governmental Sports Organization.
 Saatavilla: <http://www.engso.eu/>
 SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
 harkinnanvaraisten valtionavustusten
 asiankäsittelyjärjestelmä.
 International Floorball Federation Saatavilla: <http://www.floorball.org/>
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
 The International Working Group on Women and Sport.
 Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

9 Huippu-urheilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on osaltaan edistää myös kilpa- ja huippu-urheilua sekä luoda sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilulla tarkoitetaan tässä tarkastelussa määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestävää yksilö- ja joukkueurheilua. Keskeisiä huippu-urheilun kehittämiskeinoja ovat (a) valmennuksen tehostaminen, (b) valmentajakoulutus, (c) urheilijoiden henkilökohtaiset tuet, (d) antidopingtoiminta sekä (e) huippu-urheilun koordinaatio. Valtio ei kuitenkaan tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua.

Suomen Olympiakomitea johtaa ja kehittää eettisesti kestävää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Olympiakomitean toiminnan ydin on vuonna 2013 perustettu Huippu-urheiluyksikkö, joka johtaa ja koordinoi huippu-urheiluverkostotoimintaa vammaishuippu-urheilu mukaan lukien ja vastaa yhdessä lajiliittojen kanssa pitkänaikavälin huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntijapua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden verkoston toimijoiden arjen tukemiseen kolmen ohjelman kautta. Ohjelmat ovat Huippuvaiheen ohjelma, Osaamisohjelma ja Urheiluakatemiaohjelma.

Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön kanssa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulosperusteisesta suuntaamisesta. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä sen viestinnästä ja mielikuvista Suomessa.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen Antidopingtoimikunta puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

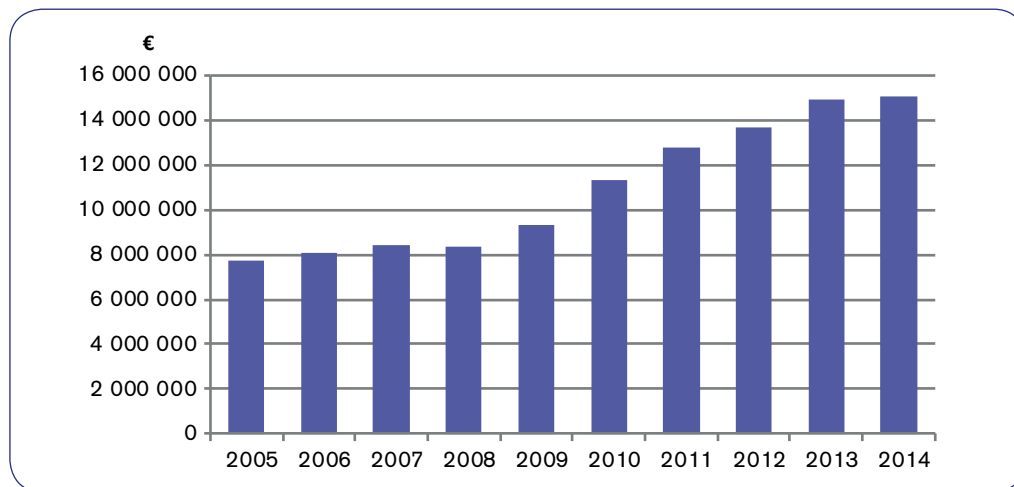
Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustuksia huippu-urheilun edistämiseen yhteensä noin 15 miljoonaa euroa, joka oli rahan reaaliarvossa mitattuna reilu 100 000 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat useaan eri kohteeseen. Merkittäviä kehittämisavustuksia myönnettiin erityisesti Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle, jolle siirrettiin lajiliitoille Suomen Olympiakomiteasta ja Suomen Paralympiakomiteasta maksetut valmennuksen kehittämistuet sekä nuorten valmennukseen ja joukkuepalloiluprojektiin osoitetut avustukset.

Taulukossa 55 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrät ja niiden jakautuminen vuosina 2005–2014. Sarakkeissa esiintyvien järjestöjen osalta taulukkoon on kirjattu vain niiden saamat toiminta-avustukset. Avustukset apurahaa saavien urheilijoiden henkilökohtaisille valmentajille sisältyvät kohtaan urheilijoiden ja valmentajien apurahat. Kuviossa 21 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014.

Taulukko 55. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Huippu-urheiluyksikkö*	Paralympia-komitea	Nuorten valmennus (OK ja PARA)	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	Urheilu-akatemit	URA-säätiö
2005	2 908 000		533 300		762 000		130 000
2006	3 400 000		580 000		770 000		130 000
2007	3 670 000		630 000		860 000		130 000
2008	3 740 000		700 000		1 013 000	117 000	130 000
2009	4 100 000		820 000		1 236 500	155 000	135 000
2010	4 300 000		863 000	400 000	1 700 000	260 000	135 000
2011	4 300 000		870 000	532 000	1 700 000	260 000	135 000
2012	4 300 000	235 000	870 000	532 000	1 700 000	260 000	135 000
2013	1 100 000	6 860 000	270 000	0	1 700 000	800 000	135 000
2014	1 100 000	6 860 000	270 000	0	1 700 000	850 000	135 000

Vuosi	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Huippu-urheilun muutosryhmä	Arvokisat ja kisojen tappiontakeut	Joukkue-palloilu	Muut	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu
2005	833 900		1 155 000			6 322 200	8 022 242
2006	833 900		560 000	300 000		6 573 900	8 104 883
2007	860 000		560 000	330 000		7 040 000	8 399 095
2008	900 000		500 000	330 000		7 430 000	8 377 183
2009	1 050 000		500 000	405 000		8 401 500	9 288 185
2010	1 170 000	380 000	500 000	670 000		10 378 000	11 287 412
2011	1 230 000	1 200 000	1 100 000	742 000		12 069 000	12 760 138
2012	1 230 000	900 000	1 500 000	842 000	828 000	13 332 000	13 693 577
2013	1 550 000	0	1 700 000	0	620 000	14 735 000	14 916 789
2014	1 615 000	0	1 700 000	0	787 000	15 017 000	15 017 000

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Huippu-urheilun määrärahat ovat lisääntyneet jatkuvasti vuodesta 2005 lähtien. Reaaliarvossa mitattuna määrärahat ovat kasvaneet viimeisen 10 vuoden aikana lähes kaksinkertaiseksi. Määrärahat kasvoivat maltillisesti vuoteen 2009 asti. Vuosina 2009–2013 määrärahat kasvoivat nopeammin, vuosittain noin miljoonalla eurolla.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) määräraha kasvoi 65 000 eurolla vuoteen 2013 verrattuna tuen ollessa 1 615 000 euroa. Ministeriön liikuntatutkimuksen tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2014 Suomen Olympiakomitealle 850 000 euron erillismäärärahan myönnettäväksi edelleen urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koordinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemit ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Suomessa toimii tällä hetkellä 21 urheiluakatemiaa. Kymmenen urheiluakatemiaa on saanut Suomen Olympiakomitean myöntämän huippu-urheiluakatemiasatuksen, mikä tarkoittaa sitä, että niille voidaan myöntää ministeriön erillismäärärahaa toimintansa kehittämiseen.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain myöntänyt valtionavustusta Urheilijoiden ammattienedistämissäätiölle (URA). Vuonna 2014 säätiö sai avustusta 135 000 euroa. Urheilijoiden ammatinedistämissäätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Ministeriö on myöntänyt lisäksi Pro Urheilu -tunnustuspalkintoja suomalaisille urheilijoille tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta tai huomatta-

vasta urheilusaavutuksesta. Ensimmäiset Pro Urheilu -palkinnot jaettiin vuonna 2000. Vuodesta 2013 Pro Urheilu-tunnustuspalkinto on voitu myöntää vuosittain olympiavoittajille ottaen huomioon heidän toimeentulomahdollisuutensa. Sitä ei ilman erityistä syytä myönnetä alle 60-vuotiaille. Muutoksella olympiavoittajat halutaan rinnastaa taiteen alan toimijoihin, jotka voivat saada taiteilijaeläkettä. Pro Urheilu tunnustuspalkinto on 20 000 euroa ja vuonna 2014 se myönnettiin viidelle henkilölle. Uusi urheilijaeläkelaki astui voimaan 1.2.2015 ja sen puitteissa myönnetään jatkossa kuukausittaista urheilijaeläkettä olympiavoittajille sosiaalisen perustein kertaluonteisen tunnustuksen sijaan.

Taulukossa on nähtävillä myös urheilun arvokilpailuihin, vuosina 2010–2012 toimineelle Huippu-urheilun muutostyöryhmälle sekä muille hankkeille myönnetty valtionavustukset. Muihin hankkeisiin kuuluu muun muassa Valo ry:n nuorten urheilua tukeva Kasva urheilijaksi -palvelukokonaisuus.

9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevissa kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2014 urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahoja sekä valmentajien tukia myönnettiin yhteensä 1,7 miljoonaa euroa.

Suuret 20 000 euron urheilija-apurahat tarkoitettiin kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilijat ovat olleet viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajiensa finaaleissa ja ei-olympialajeissa MM-kisoissa mitaleilla.

Pienet 10 000 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apuraha voidaan myöntää myös erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, vaikka heillä ei vielä olisikaan menestystä aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa.

Vuonna 2014 jaettiin ensimmäisen kerran nuorten urheilijoiden apurahaa, joka on suuruudeltaan 5 000 euroa. Apuraha on tarkoitettu sellaisille nuorille urheilijoille, jotka myös muiden kuin yllä mainittujen kansainvälisten näyttöjen sekä urheilu-uran kehityksen perusteella arvioidaan tulevaisuuden arvokilpailumenestyjiksi.

Apurahoja harkittaessa on tavoitteena ollut myös nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Lisäksi harkinnassa on kiinnitetty huomiota urheilijan valmentautumisen kokonaisuuteen. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajien erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Lisäksi apurahoja myönnettäessä on käytetty tarveharkintaa niiden urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Vuonna 2014 apuraha myönnettiin kaikkiaan 157 urheilijalle.

Kuviossa 22 on esitetty urheilija-apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2014. Suuria 20 000 euron apurahoja myönnettiin vuonna 2014 yhteensä 26 kappaletta, joista puolet naisurheilijoille ja puolet miesurheilijoille. Pieniä 10 000 euron apurahoja vuonna 2014 myönnettiin 73 kappaletta, joista 25 naisurheilijoille ja 48 miesurheilijoille. Nuorten apurahoja jaettiin yhteensä 47 kappaletta, joista 11 nais-

urheilijoille ja 36 miesurheilijoille. Kaikista apurahan saaneista urheilijoista naisia oli 36 prosenttia ja miehiä 64 prosenttia.

Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikölle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2014 Huippu-urheiluyksikölle myönnettiin tähän tarkoitukseen noin 153 000 euroa.

Lähteitä:

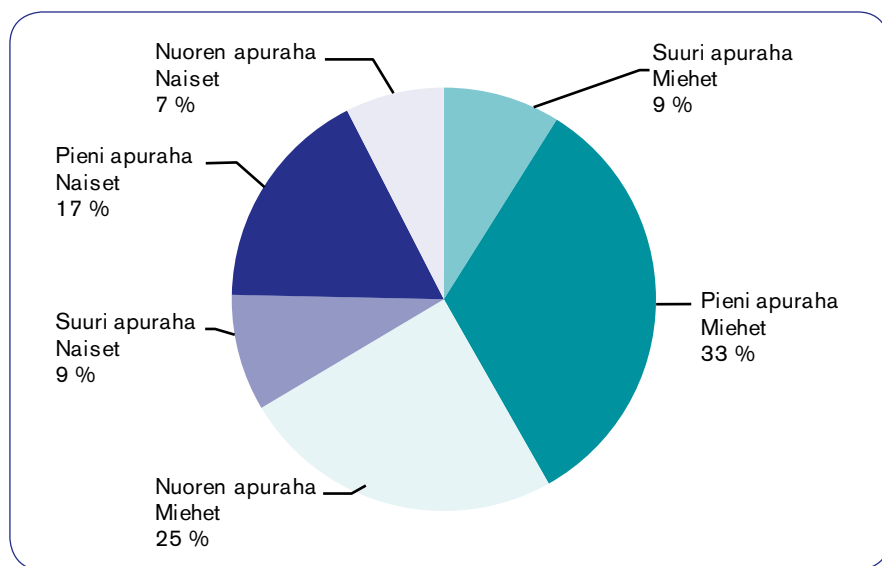
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/olympiakomitea

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/paralympiakomitea

Suomen Olympiakomitea. Tiedote lajiliitoille 15.1.2013 Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>

Kuvio 22. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2014.

10 Antidopingtoiminta

Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö.

Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesääntelyn yhdistelmään. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet keskittyvät ehkäisemään dopingaineiden saatavuutta ja levittämistä sekä ohjaamaan urheilujärjestöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa sekä hallitusten välisestä antidopingyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säädöstyöstä ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesääntelytoimet kohdistuvat pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry vastaa koko dopingvalvonnasta Suomessa. ADT:n toiminta ja säännöstö pohjautuvat Maailman antidopingsäännöstöön, jonka kanssa Suomen antidopingsäännöstö on yhdenmukainen. Säännöstössä on lueteltu dopingiksi luokiteltavat rikkomukset. Valvonnan lisäksi ADT:n toiminta-alueita ovat koulutus ja kansainvälinen toiminta.

Lajiliitoilla on vastuu kunkin lajin antidopingtyöstä. Antidopingsäännösten noudattaminen on yksi järjestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan ADT:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antido-

pingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Antidopingtyö on lähtökohtaisesti kansainvälinen urheiluyhteistyön ala. Suomi osallistuu antidopingtyön kansainväliseen toimintaan aktiivisesti ja keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatustiede ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään antidopingyhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA). Lisäksi Suomi on sitoutunut antidopingtyön organisoimiseen Suomessa sekä Euroopan neuvoston Dopingin vastaisen yleissopimuksen (1990) että Unescon antidopingsopimuksen (2007) kautta.

Vuonna 2013 hyväksytty uusi Maailman antidopingsäännöstö astuu voimaan vuoden 2015 alussa. Säännösten hyväksymistä edelsi aktiivinen Euroopan alueen koordinaatio Euroopan neuvoston ja EU:n piirissä. Puolustusministeri Carl Haglund asetti 21.10.2014 työryhmän selvittämään tarvetta kehittää viranomaisyhteistyötä vuoden 2015 alusta voimaan astuvan uuden antidopingsäännösten toimeenpanon ja tehokkaan antidopingtoiminnan varmistamiseksi ja viranomaisyhteistyön kehittämiseksi. Työryhmä esitti toimenpiteitä mainittujen seikkojen parantamiseksi.

10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan

Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Suomen ADT ry:lle kolmen miljoonan euron toiminta-avustuksen käytettäväksi antidopingtoimintaan. Tämän lisäksi erityisavustuksia myönnettiin 140 000 euroa laitehankintaan sekä 15 000 euroa WADA:n säännösten ja standardien implementointiin ADT:n järjestelmään.

Taulukossa 56 ja kuviossa 23 on esitetty antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2005–2014. Antidopingtoimikunnalle myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2005 indeksikorjattu toiminta-avustus oli noin 1,7 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2014 oli 3 miljoonaa euroa. Toiminta-avustuksensa lisäksi toimikunta on vuosittain saanut erityisavustuksia

muun muassa testauslaitteiden hankintoihin, tiedotustööhön sekä erilaisiin projekteihin.

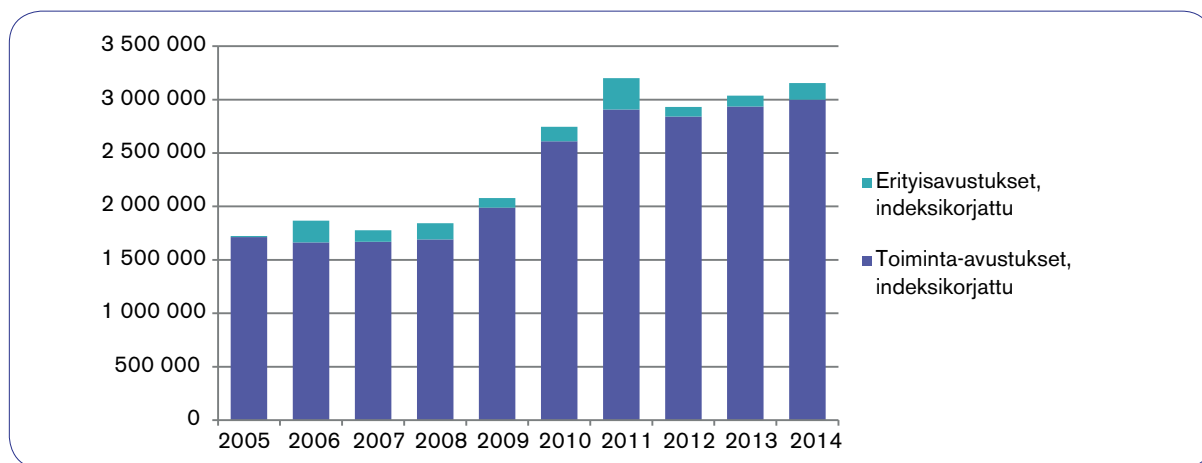
Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä mahdollinen muutoksenhaku. ADT, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2014 dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla yhteensä 3 020 kappaletta. Testeistä 2 770 oli ADT:n kansallisen testausohjelman testejä, WADA suoritti 246 testiä ja kansallisen lajiliiton pyynnöstä ADT teki 4 dopingtestiä. Taulukossa 57 esitetään vuoden 2014 Suomen ADT ry:n, kansallisten lajiliittojen sekä kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 58 esitetään Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit vuonna 2014 lajeittain jaoteltuna.

Taulukko 56. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

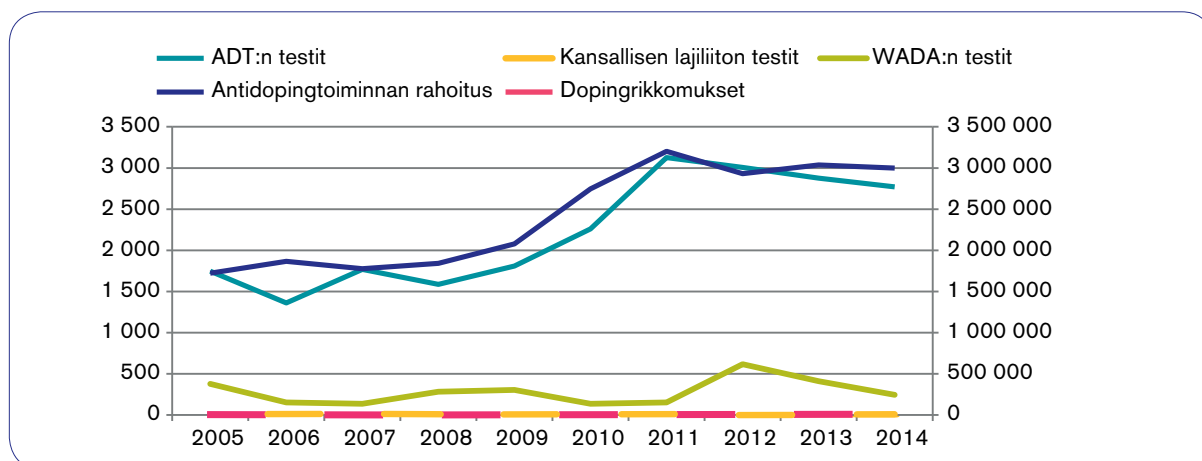
Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erityisavustukset	Erityisavustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2005	1 350 000	1 713 015	8 000	10 151	1 358 000	1 723 167
2006	1 350 000	1 664 399	164 700	203 057	1 514 700	1 867 456
2007	1 400 000	1 670 275	90 000	107 375	1 490 000	1 777 649
2008	1 500 000	1 691 221	134 000	151 082	1 634 000	1 842 304
2009	1 800 000	1 989 970	80 000	88 443	1 880 000	2 078 413
2010	2 400 000	2 610 309	125 000	135 954	2 525 000	2 746 263
2011	2 750 000	2 907 480	278 000	293 920	3 028 000	3 201 400
2012	2 800 000	2 840 890	90 000	91 314	2 890 000	2 930 204
2013	2 900 000	2 935 778	100 000	101 234	3 000 000	3 037 012
2014	3 000 000	3 000 000	155 000	155 000	3 155 000	3 155 000

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2014.

	ADT	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto/WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1460	0	44	1504
Kilpailutestit	1310	4	202	1516
Testejä yhteensä	2770	4	246	3020

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2005–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2005–2014. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

ADT:n testimäärät ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvaneet 60 prosentilla ja ministeriön myöntämä avustus 75 prosentilla. Dopingrikkomusten määrä on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana viiden ja kolmentoista rikkomuksen välillä. Vuonna 2014 ADT:n kansallisessa dopingtestausohjelmassa dopingrikkomuksia havaittiin kahdeksan kappaletta. Kuviossa 24 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön avustuksien kehittymisen vuosina 2005–2014.

Taulukko 58. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2014.

Laji	Testimäärä
Alppihiihto	28
Amerikkalainen jalkapallo	128
Ammunta	21
Ampumahiihto	38
Fitness	70
Jalkapallo	146
Judo	25
Jääkiekko	234
Koripallo	100
Käsipallo	64
Lentopallo	108
Maastohiihto	165
Nyrkkeily	37
Paini	75
Painonnosto	76
Pesäpallo	35
Pikaluistelu	42
Pyöräily	65
Ratamelonta	38
Salibandy	125
Soutu	34
Suunnistus	33
Taekwondo	24
Telinevoimistelu	23
Triathlon	50
Uinti	62
Vammaisurheilu	31
Vapaaottelu	25
Voimanosto	158
Voimapunnerrus	39
Yhdistetty	32
Yleisurheilu	170
Yhteensä	2301
Muut joukkuelajit	120
Muut yksilölajit	349
Kaikki yhteensä	2770

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 2009 yhteisrahoitteisen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuvan terveysneuvontapalvelun Dopinglinkin, jota toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki -palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla puolueetonta ja tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivuston tietosisällön, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla. Palvelun käyttö on kasvanut vuosi vuodelta.

Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping on noussut keskusteluun myös kansainvälisen antidopingyhteistyön piirissä. Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa.

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping. Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>

Dopinglinkki -verkkopalvelu. www.dopinglinkki.fi

A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013

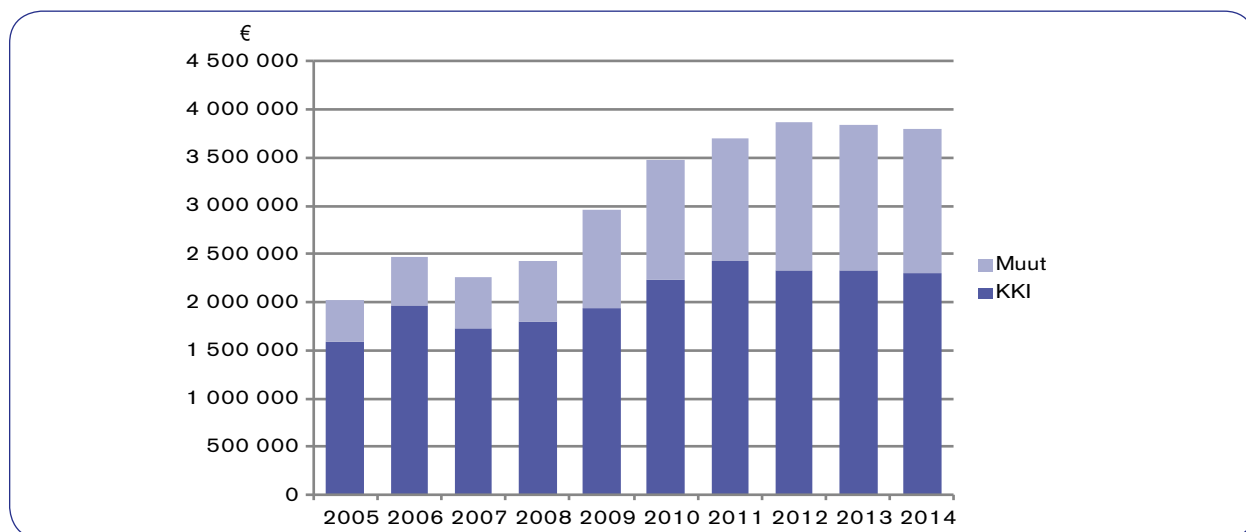
11 Terveyttä edistävä liikunta

Liikuntapolitiikan keskeinen tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen on aiempina vuosina varattu vuosittain omat määrärahasa valtion liikuntabudjetista. Vuonna 2014 talousarvioon varattiin 4,3 miljoonan euron määräraha Liikunta elämäntapa -hanketukiin. Tähän määrärahaan sisältyvät niin aikuisten terveyttä edistävän liikunnan kuin lasten ja nuorten liikunnan kehittämisavustukset. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämisavustuksia käsitellään tarkemmin luvussa 12.

Aikuisten terveyttä edistävän liikunnan kehittämisen määräraha jakautuu terveyttä edistävän liikunnan hankeavustusten lisäksi Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman tukeen. Vuonna 2014 liikuntamäärärahois-

ta osoitettiin yhteensä 3,8 miljoonaa euroa terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen. Tästä määrärahasta osoitettiin 1,5 miljoonaa euroa terveystoiminnan ohjelmaan ja 2,3 miljoonaa euroa KKI -ohjelmaan. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2005–2014 on esitetty kuviossa 25.

Aikuisten terveyttä edistävän liikunnan avustusten hakuprosessia uudistettiin vuonna 2014 siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää tukea valtakunnallisille ja alueellisille hankkeille, aluehallintovirastot paikallisille kuntahankkeille ja KKI- ohjelma muille paikallisille hankkeille. Uudistuksen myötä haluttiin selkeyttää hakuprosessia sekä parantaa hakijoiden tasapuolista kohtelua.

Kuvio 25. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnetty määrärahat vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama toimintaohjelma, jossa mukana ovat liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö sekä Metsähallitus. Ohjelman toteuttamisesta vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, mutta paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman tavoitteena on arkisen liikkumisen, liikunnan harrastamisen ja terveellisten ruokailutottumusten sekä arkiliikkumista suosivan ympäristön avulla lisätä työikäisten ja juuri eläkkeelle siirtyneiden terveyttä ja hyvinvointia. KKI -ohjelma tukee näitä tavoitteita muun muassa jakamalla taloudellista tukea liikunnan paikallishankkeille, järjestämällä tapahtumia, koulutuksia ja kampanjoita sekä julkaisemalla materiaaleja. Vuonna 2014 KKI -ohjelman painopistealueina olivat liikuntaneuvonta osana liikunnan palveluketjua, työyhteisöjen liikuntaa ja terveyttä tukevat mallit, painonhallintaan liittyvät liikunta- ja ravitsemusmallit sekä fyysisesti huonokuntoiset miehet. Ohjelma toimii aktiivisesti laajassa verkostossa, joka tukee työyhteisöjen hyvinvointiohjelmien kehittämistä niin, että niissä huomioidaan terveelliset elämäntavat, kuten riittävä liikunta ja oikeat ravitsemustottumukset.

KKI- ohjelma jakaa taloudellista tukea hanketukiin, kehittämishanketukien ja koulutustukien muodossa. Uudistetun hakukäytännön myötä kunnat ovat vuodesta 2014 alkaen hakeneet hanketukea KKI- ohjelman sijaan aluehallintovirastoista. Tästä huolimatta vuonna 2014 hanketukihakemuksia tuli ohjelmalle yhteensä 422 kappaletta, mikä on 25 prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Tukea myönnettiin 199 hankkeelle yhteensä 687 000 euroa. Pitkäjänteiseen toimintamallien kehittämiseen tarkoitettua kehittämishanketukea myönnettiin 22 hankkeelle yhteensä 488 080 euroa. Koulutustukea jaettiin puolestaan 55 hakijalle yhteensä 7 671 eurolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan avustuksia liikuntalain (1054/1998) 9 § nojalla. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämisen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia koko elämänkaaren mit-

taisen liikunnan, arkiliikunnan, työyhteisöliikunnan, opiskelijaliikunnan sekä harrastusmahdollisuuksien tassa-arvon edistämisestä aikuisväestön keskuudessa. Pää tavoitteena on lisätä suomalaisen aikuisväestön liikkumista terveysliikuntasuosittelun mukaiseksi, erityisesti ei lainkaan tai vähän liikkuvien ihmisten keskuudessa

Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi terveysliikunnan ohjelman puitteissa 936 000 euroa hankeavustuksia yhteensä 22 valtakunnalliselle ja alueelliselle hankkeelle. Myönnettyt hankeavustukset vaihtelivat 11 000–160 000 euron välillä. Lisäksi aluehallintovirastojen kautta avustettiin 39 kuntahanketta yhteensä 564 000 eurolla. Kuntahakemusten määrä kasvoi yli kolminkertaiseksi verrattuna vuoteen 2013, jolloin avustukset jaettiin suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Taulukossa 59 esitetään hakijatyypeittäin terveysliikunnan ohjelman hankeavustuksia hakeneiden ja saaneiden lukumäärät sekä myönnettyt avustussummat vuosina 2012–2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö julkaisivat syksyllä 2013 ”Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.” Linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämiseksi valittiin neljä painopistealuetta:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämänculussa
2. Liikunnan lisääminen elämänculussa
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa

Taulukko 59. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2012–2014, indeksikorjaamaton.

Hakija	2012			2013			2014		
	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €
Kunta*	19	17	442 500	18	11	250 000	58	39	564 000
Erytisliikuntajärjestö	10	8	224 500	7	7	265 000	11	5	156 000
Valtakunnallinen liikuntajärjestö	8	8	298 000	8	2	260 000	5	1	160 000
Alueellinen liikuntajärjestö	4	4	155 000	4	4	100 000	2	2	44 000
Lajiliitto	0	0	0	1	1	70 000	5	1	60 000
Muu järjestö tai säätiö	13	7	275 000	18	10	400 000	15	10	420 000
Korkeakoulu	1	1	25 000	8	6	145 000	4	3	96 000
Yhteensä	55	45	1 420 000	64	41	1 490 000	43	22	1 500 000

*vuodesta 2014 lähtien kuntien terveystahankkeita on tuettu aluehallintovirastoista

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö.

Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot
vuosilta 2008–2013.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa
kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla:
<http://www.kki.likes.fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla:
<http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset
terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.
Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

12 Lasten ja nuorten liikunta

Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen varataan vuosittain oma määrärahasa valtion liikuntabudjetista. Vuonna 2014 määräraha sisältyi Liikunta elämäntapa -hanketukiin. Määrärahalla rahoitetaan muun muassa vuonna 1999 alkunsa saanutta lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa. Ohjelman neljännessä vaiheessa vuosina 2012–2015 toteutetaan hallitusohjelman linjauksia koko elämäntapa -mittaisen liikunnan sekä harrastusmahdollisuuksien tasa-arvon edistämisestä lasten ja nuorten keskuudessa. Ohjelman päätavoitteena on lisätä lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrää suositusten mukaiseksi. Painopisteinä kuluvalle ohjelmakaudella ovat toimintakulttuurin liikunnallistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluympäristössä, omatoimisen ja arkiliikunnan edistäminen sekä vanhempien ja perheiden tukeminen liikunnallisen elämäntavan muodostumisessa.

Syksyllä 2013 valmistunut terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa linjaava julkaisu ”Muutosta liikkeelle! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020” – muodostaa keskeisen viitekehyksen myös lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseksi ja avustuspoliittikalle vuoteen 2020 asti.

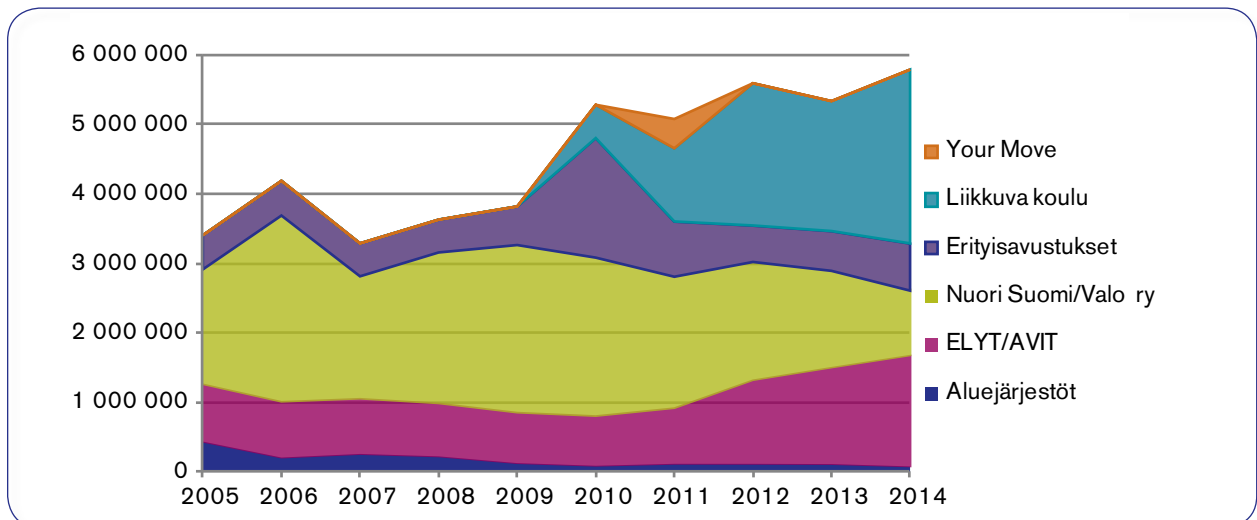
Vuonna 2014 lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen kohdistettiin valtion liikuntamäärärahoista yhteensä 5,8 miljoonaa euroa, mikä on rahan reaaliarvossa mitattuna yli 400 000 euroa enemmän kuin vuonna 2013. Suurin osa määrärahasta osoitettiin Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry:lle, joka sai valtionavustusta yhteensä 940 000 euroa. Lisäksi Valo ry:lle osoitettiin Liikkuva

koulu -hankkeen momentilta 300 000 euroa Valon ja liikunnan aluejärjestöjen yhteistyön tukemiseen.

Aluehallintovirastoille osoitettiin 1 590 000 euroa jaettavaksi edelleen paikallisiin lasten ja nuorten kehittämishankkeisiin. Liikunnan aluejärjestöille kohdennettiin avustuksia yhteensä 81 000 euroa. Yksittäisiin lasten ja nuorten liikuntaohjelman hankkeisiin kohdennettiin yhteensä 679 000 euroa. Kuviossa 26 on esitetty lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2005–2014.

Vuonna 2010 käynnistyi Liikkuva koulu -hanke, jonka tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä kaikissa peruskouluissa. Hanke on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama, Opetushallituksen, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä toteutettava ohjelma, joka kuuluu hallitusohjelmaan. Hanke käynnistyi pilottivaiheella (2010–2012), jonka päättyessä liikkuvia kouluja oli yhteensä 45 kappaletta. Ohjelma on laajentunut voimakkaasti ja vuoden 2014 lopussa liikkuvia kouluja oli jo noin 800 kappaletta.

Vuonna 2014 Liikkuva koulu – ohjelmalle osoitettiin 2,5 miljoonaa euroa veikkausvoittovaroista. Summa on yli 600 000 euroa enemmän edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi aluehallintovirastojen kautta myönnetään vuosittain paikallisavustuksia hyvien käytäntöjen levittämiseen kouluympäristössä.

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty avustukset vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsitelyjärjestelmä.

Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>

Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012
loppuraportti. Saatavilla:

http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta.
Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.
Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset
terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.
Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

13 Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävät hankkeet: Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana huomattavasti ja maahanmuuttajien kotouttamisesta on siten tullut merkittävä yhteiskunnallinen kysymys. Maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan onkin osoitettu erityishuomiota myös valtion liikuntabudjetissa vuodesta 2011 alkaen.

Suuri osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria. Kuten kantaväestön, myös maahanmuuttajataustaisten keskuudessa liikunta on suosittu harrastus. Liikunnan positiiviset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset tukevat kotoutumisprosessia sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat kuitenkin tutkimusten mukaan selvästi kantasuomalaisten liikkumisesta etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikuntaaktiivisuuden osalta.

Vuonna 2010 laadittiin opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi yhteistyössä muun sivistys- ja kulttuuritoimen kanssa. Kehittämisohjelma korostaa maahanmuuttajien osallistumista liikuntatoimintaan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa inklusioperiaatteen mukaisesti, jolloin maahanmuuttajien liikunnan edistäminen tulee huomioida muuhun liikuntajärjestelmään integroituneena toimintana. Tavoitteena ovat yhteisen ja kaikille avoimen liikuntakulttuurin edistäminen, yhdenvertaisuus liikuntapalvelujen saatavuudessa sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. Kehittämissuunnitelman tavoitteita toteutetaan osana muuta liikun-

tapolitiikkaa sekä erityistoimenpitein.

Kuntien liikuntapalveluiden tulisi tavoittaa erikäiset maahanmuuttajaryhmät riippumatta kieli- ja kulttuurieroista johtuvista kynnyksistä osallistua toimintaan. Suomen kunnilla oli vuosina 2011–2013 mahdollisuus hakea opetus- ja kulttuuriministeriön osoittamaa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) myöntämää kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Hanketta jatkettiin vuosina 2014–2015 osana liikunnan yhdenvertaisuushankkeita. Avustuksella on tuettu toimintaa, jonka tavoitteena on maahanmuuttajien osallistuminen koko väestölle tarkoitettuun liikuntaan. Avustuksen erityiskohderyhmänä 2014–2015 olivat naiset ja tytöt sekä vaikeimmin tavoitettavat maahanmuuttajaryhmät.

Avustusta jaettiin vuosien 2011–2013 aikana yhteensä 2 537 020 euroa 33 kunnalle. Hankekokoisuuden seuranta on tehty LIKES – tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta yhteensä 1,2 miljoonaa euroa. Avustus jakautui yhteensä 31 hankkeelle, joista uusia hankkeita oli kolme. Aluehallintovirastoista suurin tuensaaja oli Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jolle myönnettiin 688 000 euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Taulukossa 60 on esitetty Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnettyt avustukset vuosina 2011–2014.

Taulukko 60. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2011–2014, indeksikorjaamaton

	2011	2013	2013	2014	Yhteensä
Haettu avustus, €	700 000	1 100 000	1 100 000	1 212 700	4 112 700
Myönnetty avustus, €	500 020	937 000	1 100 000	1 200 000	3 737 020
Hakemukset, kpl	25	29	34	32	120
Avustusta saaneet hankkeet, kpl	18	28	33	31	110
Uudet hankkeet	-	14	11	3	-

Kunnille suunnattujen kehittämishankkeiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2014 yhteensä 155 000 euroa viidelle yhdenvertaisuushankkeelle. Suurin avustus, 40 000 euroa, myönnettiin Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry:n Punainen kortti rasismille 2014–2015 –hankkeeseen.

Lähteet:

Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla –
 Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta
 2011–2013
 LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Maijala
 Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi
 liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita
 ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
 Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ-
 ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja.
 38/2013 Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
 Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka
 Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys
 maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4
 (2) 2010, 203–235

14 Erityisliikunta

Erityisliikunta on tarkoitettu henkilöille, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan vamman, sairauden, korkean iän, muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteensa vuoksi. Väestöstä noin neljäsosalla on liikunnassa erityistarpeita, jotka johtuvat toimintakyvyn rajoituksista. Osa heistä käyttää yleisiä liikuntapalveluja, osa tarvitsee kohderyhmän tarpeet huomioivaa soveltavaa liikuntaa, jossa vaaditaan erityisosaamista. Nykyisin ohjatussa erityisliikunnassa arvioidaan olevan mukana noin 250 000 henkilöä.

Erityisryhmille soveltuvaa liikuntatoimintaa järjestävät etenkin kunnat, erityisryhmien liikuntajärjestöt, sosiaali- ja terveydenhuollon laitokset sekä koulut. Myös lajiliitot ja urheiluseurat osallistuvat erityisliikunnan järjestämiseen tekemällä yhteistyötä edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Keskeinen tekijä erityisryhmien liikuntaa järjestettäessä on liikuntatilojen ja liikuntaympäristöjen esteettömyys, missä kunnilla on keskeinen rooli. Kuntien velvollisuus luoda edellytyksiä erityisliikunnalle on sisällytetty liikuntalakiin (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”. Suomen kunnissa työskentelevien päätoimisten erityisliikuntaohjaajien määrä on hieman yli 100 työntekijää.

Valtion liikuntaneuvoston alaisuudessa on toiminut erityisryhmien liikunnan jaosto liikuntalain säädöksen mukaisesti. Jaosto on asiantuntijaelin vammaisten,

pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Erityisliikunnan jaoston tehtävänä on tehdä esityksiä, aloitteita ja kehittämisselvityksiä erityisliikunnan alalta, antaa erityisliikuntaan liittyviä lausuntoja, järjestää koulutustilaisuuksia alan yhteisöjen kanssa sekä vastata koulutuksen yhteensovittamisesta, osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön, toimia tiedonvälittäjänä eri hallintokuntien ja alan toimijoiden välillä sekä edistää erityisliikuntaa kunnissa, järjestöissä ja laitoksissa. Soveltavaa liikuntaa eri erityisryhmille on kehitetty suunnitelmallisesti noin 30 vuoden ajan ja erityisliikunnan jaosto on toiminut ministeriössä vuodesta 1988.

Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelmassa vuosille 2011–2015 määritellään kauden tavoitteet sekä niihin liittyvät konkreettiset kehittämistoimenpiteet. Jaoston keskeisenä päämääränä on lisätä liikunnan päätöksentekijöiden, toiminnan järjestäjien ja väestön tietoisuutta soveltavan liikunnan toiminnoista sekä kaikille avoimesta liikunnasta. Lisäksi edistetään erityistarpeita liikunnassa omaavien henkilöiden liikuntaharrastusmahdollisuuksia.

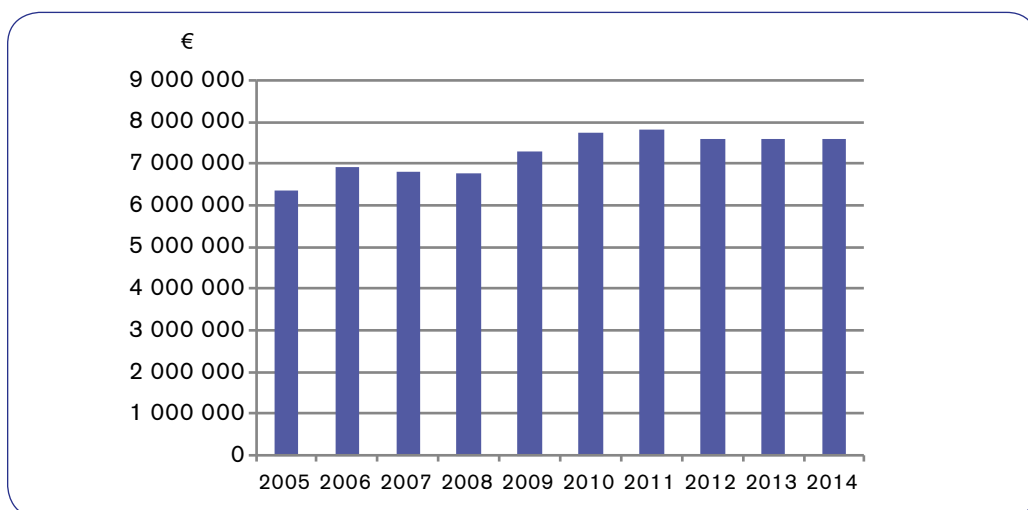
Erityisliikunnalla ei ole valtion liikuntabudjetissa omaa momenttiaan, vaan sen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaottelun kohtiin. Määrärahoja erityisliikunnalle ohjautuu muun muassa kuntien liikuntatoimen valtionosuuksien, terveyttä edistävän liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämisrahojen sekä liikuntajärjestöjen, liikuntatieteellisen tutkimuksen ja liikunnan koulutuskeskusten avustusten kautta. Erityisliikunnan kokonaismäärärahat vuonna 2014 olivat noin 7,6 miljoonaa euroa, josta kuntien vastaama

osuus oli 2,4 miljoonaa euroa. Kuviossa 27 on esitetty erityisliikunnalle myönnetyn kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2005–2014.

Valtakunnallisten erityisliikuntajärjestöjen osuus erityisliikunnan kokonaismäärärahoista vuonna 2014 oli noin 4,4 miljoonaa euroa, mikä sisältää sekä Paralympiakomitean että 11 muun erityisliikuntajärjestön toiminta-avustukset, vammaisurheilijoiden apurahat sekä erilaisiin hankkeisiin tarkoitetut erityisavustukset. Tämän lisäksi lajiliittojen toteuttama erityisliikunta huomioidaan korottavana tekijänä niiden toiminta-avustuksia tarkistettaessa. Liikunta- ja erityisliikuntajärjestöjen valtionavustuksia käsitellään tarkemmin luvussa 6. Valtionavustuksia erityisliikunnan hank-

keisiin myönnettiin myös useille kunnille ja muille järjestöille.

Vuonna 2014 erityisliikuntaan liittyviin tutkimushankkeisiin myönnettiin valtionavustusta noin 200 000 euroa, mikä on saman verran kuin vuotta aiemmin. Avustuksissa erityisliikunnan tutkimushankkeisiin on kuitenkin ollut huomattavaa vuosittaista vaihtelua. Tuettuja tutkimushankkeita oli 5 kappaletta. Muihin kohteisiin, kuten erityisliikunnan julkaisuihin, kansainväliseen yhteistyöhön, hallintoon ja kehittämishankkeisiin käytettiin yhteensä 600 000 euroa. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimusavustukset ja muut rahoituskohteet vuosina 2008–2014 on esitetty taulukossa 61.

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2005–2014, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 61. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2008–2014 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Hakija	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Erityisliikuntajärjestöt	3 382 443	3 648 278	3 915 464	4 334 789	4 313 908	4 353 050	4 400 000
Erityisliikunnan tutkimus	563 740	663 323	761 340	422 906	205 424	202 467	200 000
Muut kohteet	563 740	552 769	652 577	528 633	616 273	607 402	600 000
Yhteensä	4 509 924	4 864 371	5 329 381	5 286 328	5 135 605	5 226 616	5 200 000

Lähteitä:

Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta

Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news

15 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (1998/1054) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto nimittää eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella.

Liikuntalaissa liikuntaneuvostolle on määritelty liikuntapolitiikan, erityisryhmien liikunnan ja liikuntatieteen jaostot. Lisäksi neuvostolla voi olla muita jaostoja. Toimikaudella 2011–2015 on toiminut rakentamisjaosto. Liikuntapolitiikan jaosto valmistelee valtion liikuntaneuvoston käsittelyyn tulevia asioita ja valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusten arviointityötä. Erityisryhmien liikunnan jaosto toimii liikunnan asiantuntijaelimenä vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Liikuntatieteen jaosto antaa lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle liikuntatieteelliseen tutkimukseen, liikuntalääketieteelliseen toimintaan ja tiedonvälitykseen myönnettävistä valtionavustuksista suoraan ministeriölle. Uudet liikuntatieteelliset projektihakemukset arvioitiin tieteellisen tason osalta Suomen Akatemiassa ensimmäisen kerran vuonna 2013, minkä pohjalta liikuntatieteen jaosto antoi lausunnon hakemuksista. Käytäntöä jatkettiin vuonna 2014.

Vuonna 2014 liikuntaneuvosto antoi lakisääteiset lausuntonsa liikuntatoimen talousarviosta ja toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Näiden lisäksi neuvosto lausui liikuntajärjestöjen valtionavustuskelpoisuudesta ja toiminta-avustuksista, liikuntapaikkarakentamisen avustuksista ja liikuntakulttuurin ja urheilun ansiorisien ja -mitalien jakamisesta.

Lakisääteisten lausuntojen lisäksi liikuntaneuvosto antoi vuonna 2014 lausunnot mm. koskien lukiolain, liikuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain, varhaiskasvatuksen lainsäädännön, OPS 2016-perusteiden ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain uudistamisesta tai muuttamisesta. Lisäksi neuvosto antoi lausuntonsa mm. vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan polarisaation -teeman huomioimisesta strategisen tutkimuksen määrärahoja jaettaessa. Puheenjohtaja Leena Harkimo nosti vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja eri hallinnonalojen roolin liikunnan edistämisessä esiin eduskunnan ajankohtaiskeskustelussa liikunnasta 5.3.2014, keskustelussa käytettiin yli 50 puheenvuoroa.

Vuonna 2014 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa veikkausvoittovaroista. Liikuntaneuvostolla on oman julkaisusarjansa, jossa julkaistiin seitsemän julkaisua. Lisäksi neuvostolla on internetsivut osoitteessa www.liikuntaneuvosto.fi.

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf

Lähteet

- A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
- Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.
- Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
- Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori. Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
- Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi
- Erytisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf
- Erytisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news
- European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>
- International Floorball Federation. Saatavilla: <http://www.floorball.org/>
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
- Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013 Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
- Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisuja 2010:15. Helsinki: Opetusministeriö.
- Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.
- Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheilu-seuroissa. Valtionliikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
- Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>
- Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2008–2013.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
- Liikunta-asetus 18.12.1998/1055.
- Liikuntalaki 18.12.1998/1054. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>
- Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Liikuntatieteellinen Seura ry. Erytisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
- LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Majjala. Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
- Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

- Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013
- Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10
- Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoytus/veikkausvoittovarot/?lang=fi.
- Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2013. Oppaat ja käsikirjat 2013:2.
- Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/148608_Opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2013.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/?lang=fi
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.
- Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping. Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>
- Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/olympiakomitea
- Suomen Olympiakomitea. Tiedote lajiliitoille 15.1.2013
- Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2013. Saatavilla: http://www.sport.fi/kirjasto/teos/suomen-olympiakomitean-vuosikertomus_2013
- Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/paralympiakomitea
- The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>
- Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.
- Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2014. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>
- Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2001–2009. Helsinki
- Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>
- Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.
- Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja hyödyntämiseksi. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm18.pdf?lang=fi>
- Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka
- Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta
- Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot
- Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston toimintakertomus kaudelta 2007–2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.
- Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto
- Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf
- Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.
- Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2014. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
- Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2015. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
- Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpaaos
- Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.
- Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.
- Vuoden 2014 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.
- Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet
Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-396-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (PDF)

